

Riikka Nieminen

”Nyt on helpompi kasvaa”

Venäläisten ammattioppilaitosopiskelijoiden
palvelukokemukset Etelä-Pohjanmaalla

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä: Riikka Nieminen

Työn nimi: "Nyt on helpompaa kasvaa" Venäläisten ammattioppilaitosopiskelijoiden palvelukokemukset Etelä-Pohjanmaalla.

Ohjaaja: Katariina Perttula

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 81

Liitteiden lukumäärä: 3

Tutkin opinnäytetyössäni sitä, mitä palveluja ulkomaalaiset opiskelijat Suomessa saavat. Lisäksi tarkastelin heidän palvelukokemuksiaan saamistaan palveluista, palveluiden reunaehtoja sekä palveluiden kehitettäviä ja toimivia puolia. Toisen asteen koulutuksessa olevien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden palvelukokemuksia Suomessa on tutkittu vähän, joten työni tuo arvokasta tietoa heidän kokemuksistaan. Opinnäytetyöni teoriaosassa avasin ulkomaalaisen opiskelijan sekä maahanmuuttajien eroihin liittyvät käsitteet. Lisäksi käsitelin vieraaseen maahan muuttamiseen liittyvän terminologian, ulkomaalaistaustaisille tarjolla olevia palveluita ja tukitoimia sekä Sohvi -hankkeen, johon työni kuuluu. Näiden käsitteiden kautta tarkastelin aineistoa, joten ne ovat tärkeässä osassa koko tutkimuksen teossa.

Opinnäytetyöni on tehty laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti. Aineistona oli erään eteläpohjalaisen ammattioppilaitoksen kymmenen venäläisopiskelijan haastattelua ja palveluntarjoajien focusryhmä. Focusryhmä koostui neljästä eri alojen ammattilaisesta sekä yhdestä yksilöhaastattelussa mukana olleesta opiskelijoiden edustajasta. Aineistolla oli tarkoitus saada tietoa siitä, miten opiskelijat palvelut kokivat ja miten palveluja olisi voinut vielä kehittää.

Tutkimukseni tulokset esittelen teemoittain, teemoja olivat arjen sujumisen palvelut, asumisen tukeminen, taloudellinen tilanne, opiskelupalvelut, työskentely, sosiaaliset suhteet, terveyspalvelut sekä palvelukokemukset. Tulokset toivat esiin sen, että koulu tukee opiskelijoita todella paljon, paikaten samalla julkisen sektorin tarjoamia palveluita. Opiskelijat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä palveluihin, suurimpana ongelmana koettiin kielitaidottomuus. Lisäksi opiskelijat toivoivat lisää palveluita, sillä he jäivät kokonaan esimerkiksi työllistymis- ja sosiaalipalveluiden ulkopuolelle. He eivät myöskään saa Suomen sosiaaliturvaa ollenkaan, vaan heidän tuli kyetä elättämään itsensä. Tukemalla ulkomaalaisten opiskelijoiden oleskelua Suomessa, heidät voitaisiin saada työllistettyä valmistuttuaan Suomeen, jolloin saataisiin venäjän kielen taitoista työvoimaa.

Avainsanat: Ulkomaalaiset opiskelijat, palvelut, asiakaskokemukset, käyttäjäkokemukset

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor Degree Programme in Social Work

Author/s: Riikka Nieminen

Title of thesis: "Now it's easier to grow" Russian vocational school students' service experiences in South-Ostrobothnia.

Supervisor(s): Katariina Perttula

Year: 2014 Number of pages: 81 Number of appendices: 3

In my thesis, I have studied the services that foreign students get. I have also studied their service experiences, preconditions of services and service parts which need to be developed or are already working. There is little research in Finland on foreign students' service experiences, so my thesis brings valuable information regarding their experiences. The theoretical part of my thesis examines terminological differences between foreign students and immigrants. I've also examined terms that are relevant when moving to a new country, services and support which foreign people get in Finland. My thesis is part of Sohvi – project, which is also examined in the theory part. I have studied the thesis material through these terms, so they are an important part of my research.

I have used a qualitative research method in my thesis. The material consists of interviews of ten Russian students of one vocational school in South-Ostrobothnia and a focus group of service providers. Individual interviews were made using the theme interview method. An interpreter was needed in two interviews and one interview was carried out in English. Members of the focus group were four different kinds of professionals and one student deputy, who were our test interviewees. The material was intended to provide information on students' service experiences and how services can be further developed.

The research results are presented theme by theme. The themes are everyday living services, habitation support and financial situation, studying services, working, social relationships, health services and service experiences. The results indicate that school supports students very much, also fills up public services. The students were happy with the services; the main challenge was the language. The students also wished more services, because they get no working or social services and no social security in Finland, but they are required to be able to support themselves. By supporting foreign students' living in Finland, we could get Russian speaking workers into the Finnish labour market.

Keywords: Foreigner students, services, customer experiences, user experiences.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	8
1 JOHDANTO	9
2 ULKOMAALAINEN OPISKELIJA JA MAAHANMUUTTAJAT	10
2.1 Siirtolaisen, pakolaisen ja paluumuuttajan määrittelyt	10
2.2 Ulkomaalaisen opiskelijan määrittely.....	11
2.3 Maahanmuuttajien oleskeluluvat ja niiden ehdot	12
2.4 Kansalaisuuden hakemisen ja saamisen edellytykset.....	13
3 VIERAASEEN MAAHAN SOPEUTUMISEN TERMISTÖ.....	15
3.1 Akkulturaatio.....	15
3.2 Integraatio, separatismi, assimilaatio ja marginalisaatio.....	16
3.3 Syrjäytymisen ja osallisuuden määrittelyt.....	17

3.4 Kotoutumisen ja kotouttamisen erot	18
4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ULKOMAALAISTEN OPISKELIJOIDEN PALVELUT JA TUKITOIMET	22
4.1 Sosiaali- ja terveystalvetut.....	22
4.2 Ty6voimapalvetut	23
4.3 Kansanelakelaitoksen palvetut	25
4.4 Vapaa-ajan ja liikunnan palvetut.....	25
4.5 Ulkomaalaisten opiskelijoiden oikeudet palveluihin Suomessa	26
5 SOHVI -HANKE.....	27
5.1 Hankkeen rahoitus ja toteuttavat tahot	27
5.2 Hankkeen tavoitteet ja kohderyhmät	28
5.3 Hankkeen hyvinvointipoliittinen konteksti	29
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	32
6.1 Tutkimusaineisto ja aikataulu	32
6.2 Tutkimusmenetelmät	33
6.2.1 Laadullinen tutkimus	34
6.2.2 Teemahaastattelu	35

6.2.5 Sisällönanalyysi	36
6.3 Tutkimuksen eettisyys	38
6.4 Tutkimuksen ja aineistonkeruun luotettavuus.....	38
7 TUTKIMUSTULOKSET	41
7.1 Yksilöhaastateltavien taustatiedot	41
7.2 Focusryhmän taustatiedot	42
7.3 Yksilöhaastattelujen ja focusryhmän tulokset.....	42
7.3.1 Arjen sujumisen palvelut ja palvelukokemukset.....	42
7.3.2 Asumisen tukemisen palvelut ja asuinolosuhteet.....	44
7.3.3 Tulonlähteet ja taloudellinen tilanne.....	45
7.3.4 Opiskelupalvelut	46
7.3.5 Työskentely Suomessa.....	47
7.3.6 Sosiaaliset suhteet ja niiden tukipalvelut.....	48
7.3.7 Terveyspalvelut ja kokemukset.....	49
7.3.8 Vapaa-ajan palvelut	50
7.3.9 Palvelut ja palvelukokemukset.....	51
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	55

8.1	Palvelut ulkomaalaistaustaisille	55
8.2	Palvelukokemukset	56
8.3	Maahan muuttamisen luvat	57
8.4	Hyvinvointi	58
8.5	Johtopäätösten yhteenveto	58
	POHDINTA.....	61
	LÄHTEET	65
	LIITTEET	71

Kuvio- ja taulukkoluetelo

KUVIO 1. Analyysini eteneminen aineistonkeruusta.....	37
KUVIO 2. Haastateltavien eniten käyttämät palvelut.....	51
KUVIO 3. Venäläistaustaisten osuus Kansalaisopiston kursseilla kansalaisopiston edustajan mukaan.....	53
KUVIO 4. Tutkimuskysymykseni ja tulokset.....	60
TAULUKKO 1. Hyvinvoinnin osatekijät ja ulottuvuudet Niemelän (2010, 34) mukaan.....	30

1 JOHDANTO

"It's enough to survive." (Haastattelu 10.)

Näin totesi eräs haastateltava kysyessäni hänen tulojensa riittävydestä elämiseen. Hänen mukaansa tulot riittävät selviytymiseen, eivät todelliseen elämiseen, sillä venäläisten ammattioppilaitosopiskelijoiden tulot ovat hyvin pienet. Koulu, sekä muut tahot kuitenkin tukevat heitä monin eri tavoin. Opinnäytetyössäni tarkastelen juuri sitä, mitä palveluita opiskelijat saavat. Lisäksi tarkastelen opiskelijoiden kokemuksia palveluista, palveluiden saamiseen liittyviä reunaehtoja sekä palveluiden toimivia ja kehitettäviä puolia.

Teoriaosassa käsittelen myös ulkomaalaisen opiskelijan asemaa muihin maahanmuuttajiin verrattuna sekä vieraaseen maahan muuttamisen aikaansaamia ilmiöitä kuten akkulturaatiota. Lisäksi käsittelen myös ulkomaalaisten opiskelijoiden saamia palveluita ja tukitoimia muihin maahanmuuttajiin verrattuna. Tein opinnäytetyöni osana Sohvi -hanketta, joten käsittelen myös kyseisen hankkeen opinnäytetyöni teoriaosassa.

Opinnäytetyön aineisto on kerätty haastattelemalla kymmentä venäläistaustasta ammattioppilaitoksen opiskelijaa. Tein haastattelut teemahaastattelun menetelmällä yhdessä toisen sosionomi (AMK) -opiskelijan kanssa, jolloin molemmat haastattelivat viisi opiskelijaa. Haastattelut tehtiin talvella 2012, kevättalvella 2013 pidimme palveluntarjoajien focusryhmän, jossa kävimme teemahaastattelujen tuloksia läpi. Molemmat aineistot käsittelin sisällönanalyysin kautta, ja tulokset esittelen teemoittain. Ensin käyn läpi yksilohaastattelujen tulokset teema kerrallaan, ja heti perään käyn läpi palveluntarjoajien näkemyksen kyseiseen teemaan.

2 ULKOMAALAINEN OPISKELIJA JA MAAHANMUUTTAJAT

Laki kotoutumisen edistämisestä (L 30.12.2010/1386, 1. luku, 3§) määrittelee maahanmuuttajan henkilöksi, joka oleskelee maassa pidempään kuin matkailuksi tai siihen verrattavaksi laskettavan ajan. Lisäksi henkilöllä tulee olla oleskelua varten myönnetty lupa, rekisteröity oleskeluoikeus tai oleskelukortti (L 30.12.2010/1386). Oleskelulupa voidaan evätä jos on aihetta epäillä maahan tulijan aiheuttavan vaaraa Suomen kansainvälisille suhteille, kansanterveydelle tai yleiselle turvallisuudelle (L 30.4.2004/301, 4. luku 36§). Maahan tulija saa kuitenkin oleskella Suomessa hakemuksen käsittelyn ajan, siihen saakka, kunnes asiassa tehdään lainvoimainen päätös (L 30.4.2004/301, 4. luku 40§).

2.1 Siirtolaisen, pakolaisen ja paluumuuttajan määrittelyt

Räty määrittelee teoksessaan maahanmuuttaja asiakkaana (2002, 11) maahanmuuttaja -käsitteen tarkoittamaan kaikkia Suomessa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia. Siirtolaisen ja pakolaisen eron hän puolestaan määrittelee siten, että siirtolainen on lähtenyt kotimaastaan vapaaehtoisesti ja pakolainen on joutunut jättämään kotimaansa poliittisista tai muista syistä. Pakolaiset jaetaan kahteen ryhmään, kiintiöpakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. Kiintiöpakolainen on henkilö, joka on saanut pakolaisstatuksen Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetulta eli UNHCR:ltä (Kiintiöpakolaiset [Viitattu 25.2.2013]). Kiintiöpakolaisten vastaanottaminen on jokaiselle valtiolle vapaaehtoista (Räty 2002, 19), Suomi on sitoutunut ottamaan heitä vastaan vuosittain 750 henkilöä vuodesta 2011 alkaen (Kiintiöpakolaiset [Viitattu 25.2.2013]).

Paluumuuttajan Rätty määrittelee aiemmin suomen kansalaisuuden tai suomalaiset sukujuuret omaavaksi maahanmuuttajaksi. Paluumuuttajan ollessa entinen Suomen kansalainen, voi hän hakea Suomen kansalaisuutta heti maahan saavuttuaan. Tällaisia henkilöitä ovat usein esimerkiksi aikoinaan töiden perässä ulkomaille muuttaneet eläkeläiset, jotka muuttavat eläkkeelle jäätyään takaisin Suomeen. Lisäksi paluumuuttajia ovat niin sanotut inkerinsuomalaiset, jolla tarkoitetaan henkilöä, jonka toinen vanhempi tai kaksi isovanhempaa ovat olleet kansalaisuudeltaan suomalaisia. (Rätty 2002, 32.)

2.2 Ulkomaalaisen opiskelijan määrittely

Valtiovarainministeriö määrittelee verkkosivuillaan (Työmarkkinajärjestöt 2006) työperäisen maahanmuuton ulkomaalaiseksi työvoimaksi, eli henkilöksi, joka tulee ulkomailta Suomeen työskentelemään. Ulkomaalainen opiskelija puolestaan on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen ja on tullut tänne tilapäisesti opiskelemaan (Rätty, 2002, 11). Tämä ei kuitenkaan tarkoita vaihto-opiskelijoita, sillä he suorittavat vain osan opinnoistaan Suomessa, kyseessä on siis koko tutkintonsa Suomessa suorittava henkilö. Tällaisia tutkinnon suorittaneita ulkomaalaisia opiskelijoita oli ammattikorkeakouluissa vuonna 2006 488. Ulkomaalaisia opiskelijoita oli samana vuonna kuitenkin 4 632, tähän on kuitenkin todennäköisesti laskettu mukaan vaihto-opiskelijat. (Ulkomaalaiset opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet ammattikorkeakouluissa 2006 [Viitattu 13.4.2013]) Vuonna 2011 ulkomaalaisille henkilöille myönnettiin opiskelun perusteella 5215 oleskelulupaa (Maahanmuuton tulevaisuus [Viitattu 17.1.2014], 3). Vuonna 2007 Suomen ammattikorkeakouluista valmistui 534 ulkomaalaista opiskelijaa. Yliopistoiden osalta vastaava luku on 583, kattaen sekä kandidaatin että maisterin tutkinnot. (Faktaa express 2/2012 [Viitattu 17.1.2014], 3)

Maahanmuuttoviraston tietosivun (Oleskelulupa Suomeen 2012, 1), mukaan tilapäistä oleskelua edellyttää B-lupa, ellei hakija ole EU:n kansalainen. Lisäksi Maahanmuuttoviraston tietosivulla kerrotaan, että opiskelijalle myönnettävä ensimmäinen lupa on aina määräaikainen, joka voidaan myöntää vuodeksi tai sitä

lyhemmäksi ajaksi kerrallaan, mikäli maassa oleskelu kestää alle vuoden. B-lupaa, haetaan aina vuodeksi kerrallaan, eli esimerkiksi ammattikoulun Suomessa suorittava ulkomaalainen joutuu hakemaan viisumia kolme kertaa jos koulu kestää kolme vuotta. Kuitenkin tilapäisen luvan saanut voi hakea jatkuvaa, eli A-lupaa, jos hänen oleskelunsa perustelut ovat maassa oloaikana muuttuneet, tällainen perustelu voi olla esimerkiksi avioliitto. (Oleskelulupa Suomeen 2012, 1.)

2.3 Maahanmuuttajien oleskeluluvat ja niiden ehdot

Oleskelulupaa ei vaadita Euroopan Unionin tai heihin rinnastettavien valtioiden kansalaisilta, Islannin, Norjan, Sveitsin ja Liechtensteinin kansalaisilta. Näiden valtioiden kanssa Suomella on vapaan liikkumisen sopimukset ja näiden valtioiden kansalaiset saavat oleskella ja työskennellä Suomessa vapaasti enintään kolme kuukautta. Jos maassa oleskelu kestää pidempään, tulee ulkomaalaisen rekisteröidä oleskeluoikeutensa. Toisesta Pohjoismaasta Suomeen muuttajalta ei myöskään vaadita oleskelulupaa, mutta heidän tulisi ilmoittaa Suomeen muuttamisensa mahdollisimman pian maistraattiin. (EU-kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset 2013)

Ulkomaalaislain (L 30.4.2004/301) mukaan pakolaisille myönnettävä turvapaikka on samalla heidän oleskelulupansa. Pakolaisuuden lisäksi maassa oleskelun syitä ovat opiskelu, perheside Suomeen, työnteko, elinkeinon harjoittaminen, vakiintunut seurustelusuhde tai avioliitto. Näillä perusteilla voi saada oleskeluluvan, matkailu puolestaan ei oleskelulupaan riitä perusteeksi. Pidempiä matkoja varten voi hakea viisumia, joka on tarkoitettu matkailuja pidempiluonteisia oleskeluja varten. Oleskeluluvan saaminen edellyttää sitä, että hakija kykenee elättämään itsensä Suomessa oleskelun ajan. (Muulla perusteella Suomeen 2013, [Viitattu 15.12.2013])

Maahanmuuttaja, joka on oleskellut Suomessa vähintään neljä vuotta pysyvällä, eli A-luvalla, voi hakea P-lupaa. P-lupa tarkoittaa pysyvää asumista Suomessa, ja sen saaminen edellyttää, ettei aiempien määräaikaisten B-lupien välillä ole ollut

katkoja. Henkilö saa kuitenkin viettää aikaa myös ulkomailla, mutta hänen tulee olla oleskellut Suomessa vähintään puolet siitä ajasta, jonka oleskelulupa on ollut voimassa. Lisäksi hakijalla tulee olla hakuhetkellä voimassaoleva oleskelulupa, oleskelulupien muutokset B-luvasta A-lupaan sallitaan, eivätkä ne toimi esteenä pysyvää P-lupaa haettaessa. Kuitenkin, jos jatkuva A-lupa on jossain vaiheessa muutettu väliaikaiseksi B-luvaksi, ei henkilölle voida myöntää P-lupaa. (Oleskelulupa Suomeen 2012, 1.)

Ulkomaalaisia opiskelijoita koskee oleskelulupaa haettaessa ehto, jonka mukaan hakijan toimeentulon tulee olla turvattu koko maassa oleskelun ajalle (Oleskelulupa Suomeen 2012, 2). Tuloja tulee olla yhtä kuukautta kohden 560 euroa, eli 6720 euroa vuodessa. Näiden rahojen tulee näkyä tilillä viisumia haettaessa, eli pienemmissä osissa esimerkiksi sukulaisilta saatava rahallinen tuki ei kelpaa. Erilaiset stipendit ja apurahat kuitenkin otetaan viisumia haettaessa huomioon. Lisäksi kuukausikohtainen summa on alhaisempi jos koulu tukee opiskelijaa. (Toimeentulo [Viitattu 17.1.2014])

2.4 Kansalaisuuden hakemisen ja saamisen edellytykset

Suomen kansalaisuutta voi hakea, jos hakija on täysi-ikäinen, kielitaito on riittävä, henkilöllisyys on luotettavasti selvitetty, asumisaikaedellytys täyttyy eli hakija on asunut Suomessa riittävän kauan, nuhteettomuusedellytys täyttyy, ei ole laiminlyönyt maksuvelvollisuuksia ja toimeentulo on turvattu (Edellytykset 2013 [Viitattu 1.1.2014]). Yleisesti asumisaikaedellytys tarkoittaa viiden vuoden keskeytyksetöntä asumista Suomessa tai seitsemän vuoden asumista Suomessa 15-vuotiaasta lähtien. Näistä seitsemästä vuodesta tulee olla asunut kaksi vuotta keskeytyksettä Suomessa. Asumisaikaa lyhentää esimerkiksi avioliitto suomalaisen kanssa, Pohjoismaiden kansalaisuus, pakolaisen tai siihen verrattavan status, riittävä kielitaito ja kiinteät siteet Suomeen tai kansalaisuudettomuus. Nämä lyhentävät vaihdellen vaadittua asumisaikaa kahdesta neljään vuoteen. (Asumisaika 2013 [Viitattu 1.1.2014])

Nuhteettomuusedellytys tarkoittaa sitä, ettei hakija saa olla syyllistynyt rikoksiin eikä hän saa olla määrätynä lähestymiskieltoon (Nuhteettomuus 2013 [Viitattu 1.1.2014]). Maksuvelvollisuudet puolestaan koskevat julkisoikeudellisia maksuja, eli hakijalla ei saa olla maksamattomia sakkoja, velkoja, opintolainaa tai sairaalamaksuja. Elatusvelvollisuudet, lainojen ja sakkujen maksamatta jättäminen voivat olla este kansalaisuuden saamiselle. Muiden maksuvelvollisuuksien laiminlyönneistä selvitetään muun muassa mahdolliset maksujärjestelyt. (Maksujen maksaminen 2013 [Viitattu 1.1.2014])

3 VIERAASEEN MAAHAN SOPEUTUMISEN TERMISTÖ

Vieraaseen maahan muuttamisesta seuraavat asiat ja sopeutumiseen vaikuttavat tekijät riippuvat maahanmuuttajan koko elämäntilanteesta, tukiverkostoista ja maahanmuuton syistä. Lisäksi sopeutumiseen vaikuttaa maahanmuuttajan saamat palvelut ja tukitoimet. Maahanmuuton syitä on monia, esimerkkinä voidaan mainita opiskelu, työ, rakkaus ja pakeneminen omassa maassa olevaa tilannetta. Käsittelen näitä asioita akkulturaation, integraation, separaation, assimilaation, marginalisaation, kotoutumisen sekä syrjäytymisen näkökulmista. Maahanmuuttajan eri statukset kävin läpi edellisessä kappaleessa, joten nyt keskityn sopeutumiseen vaikuttaviin asioihin.

3.1 Akkulturaatio

Korhonen (2013, 36) määrittelee akkulturaation prosessiksi, jonka yksilö tai ryhmä käy läpi kulttuurisen kontekstin muuttuessa. Tällainen voi olla esimerkiksi vieraaseen maahan muuttaminen. Hänen mukaansa akkulturaatiomallit jaetaan useimmiten kahteen eri malliin; yksiulotteiseen ja kaksiulotteiseen. Yksiulotteinen malli tarkoittaa kulttuurisen vähemmistön sulautumisesta valtaväestön kulttuuriin. Kaksiulotteinen puolestaan painottaa sitä, että kulttuurinen vähemmistö säilyttää oman kulttuurisen identiteettinsä sopeutuessaan valtaväestöön.

Akkulturaatiolla tarkoitetaan siis sitä, miten eri autonomisten ryhmien kohdatessa näissä ryhmissä tapahtuu vuorovaikutuksen seurauksena muutoksia. Näitä muutoksia tapahtuu teoriassa molemmissa ryhmissä, mutta käytännössä vaikutteita siirtyy enemmän vahvemmalta osapuolelta heikommalle. Akkulturaatiota voidaan tarkastella myös integraation, separaation, assimilaation ja

marginalisaation kautta, joista lisää seuraavassa kappaleessa. (Berry 1986, Rädyn 2002, 125 mukaan.)

3.2 Integraatio, separatismi, assimilaatio ja marginalisaatio

Talib (2002, 25 – 27) määrittelee integraation yhdentymiseksi, joka edellyttää sulautumista ainakin jossain määrin uuteen kulttuuriin. Tämä takaa osaltaan onnistuneen integraation uuden kulttuurin jäseneksi. Berry (1997,5) määrittelee integraation tilanteeksi, jossa maahanmuuttajalla on sekä mielenkiintoa että kontakteja sekä omaansa että valtaväestön kulttuuriin. Hänen mukaansa integraatio on optimaalinen vaihtoehto, sillä silloin maahanmuuttaja omaksuu molemmat kulttuurit. Separatistien Talib (2002, 25 – 27) puolestaan määrittelee eristäytymiseksi, jolloin vieraaseen maahan muuttanut henkilö ei koe olevansa osa yhteiskuntaa vaan kokee itsensä ikään kuin ulkopuoliseksi. Tällaisessa tilanteessa maahan muuttanut henkilö alkaa eristäytyä ja vetäytyä valtaväestöstä ja esimerkiksi sosiaaliset suhteet alkavat rajoittua oman kulttuurin edustajiin (vrt. myös Berry 1997, 5). Talibin (2002, 25 - 27) mukaan separatistisiin maahanmuuttajaryhmiin kuuluu muun muassa venäläiset, joihin myös haastateltavani kuuluvat.

Assimilaatio puolestaan on määritelty sulautumiseksi, jolloin yhteiskunta saattaa vaatia maahanmuuttajalta mahdollisimman nopeaa vieraan kulttuurin tuntemusta sekä kielen hallitsemista. Assimilaation ongelma voi olla muun muassa se, että maahanmuuttaja menettää osan omaa identiteettiään sulautuessaan valtaväestöön. (Talib 2002, 25 – 27.) Berry (1997, 5) on puolestaan määritellyt assimilaation tarkoittavan maahanmuuttajan oman kulttuurin hylkäämistä. Hänen mukaansa maahanmuuttaja itse hylkää kulttuurinsa ja alkaa hakea jatkuvasti kontaktia valtaväestön edustajien kanssa. Assimilaation ja separatistien vastakohtana toimii marginalisaatio, joka tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja hylkää sekä omansa että vieraan kulttuurin. Tämä näkyy käytännössä muun muassa siten, että maahanmuuttaja ihannoit valtaväestön kulttuuria ja uutta maataan, muttei kuitenkaan ole valmis sitoutumaan uuden maan tapoihin. Hän ei

myöskään tue omaa kulttuuriaan enää, vaan kokee suurta ristiriitaa kahden kulttuurin valitsemisen välillä. Tämä puolestaan heikentää maahanmuuttajan kansallisidentiteettiä, sekä vanhan että uuden kulttuurin. (Talib 2002, 25 – 27.) Berryn (1997, 5) mukaan marginalisaatio syntyy, kun maahanmuuttajalla on todella vähän motivaatiota sekä valtaväestön kulttuuria että kotimaansa kulttuuria kohtaan.

3.3 Syrjäytymisen ja osallisuuden määrittelyt

Syrjäytymisen määrittelystä sekä siihen johtavista asioista on olemassa monia eri määrittelyjä. Esimerkiksi Arajärven (2009, 1) mukaan syrjäytyminen useimmiten määritellään yhteiskunnan ja yksilön välisen siteen heikkoudeksi, jonka vastakohtaksi hän mainitsee osallisuuden. Lisäksi hänen mukaansa syrjäytyminen voidaan nähdä enemmänkin prosessina kuin tilana, tätä prosessia yhteiskunta pyrkii estämään syrjäyttäviä toimenpiteitä ehkäisemällä. Laineen, Hyvärin ja Vuokila-Oikkosen (2010, 11) mukaan sekä yksilöt että ryhmät voivat syrjäytyä. Lisäksi Laineen ym. (2010, 14) mukaan sekä syrjäytymiseen että siitä selviämiseen voi johtaa mikä tahansa erilaisuus, sillä kyseessä on ihmisen subjektiivinen kokemus. He määrittelevätkin syrjäytymisen suurimmaksi riskitekijäksi sen, kun tilanne poikkeaa yhteiskunnan normeista. Sekä Arajärven (2009, 1) että Suurpään ([Viitattu 6.4.2013], 4) mukaan on tärkeää ensin määritellä, mistä yksilö tai ryhmä on syrjäytynyt. Puolestaan Laineen ym. (2010, 11 - 12) mukaan syrjäytyminen käsitteenä kuvaa yhteiskunnallisia ongelmia ja yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta. He haluaisivatkin eron koko syrjäytymisen käsitteestä, sillä heidän mukaansa se luo toivottomuutta yksilöiden ja ryhmien tilanteisiin.

Osallisuus puolestaan määritellään Maamuuntaja-hankkeessa (Elo [Viitattu 23.1.2014], 29) yksilön yhteisöön kiinnittymisenä. Kyseisen hankkeen mukaan osallisuus voi olla osallistumista, valtavirtaistumista tai osallistamista. Hanke nostaa kuitenkin esiin, että kyseessä on syvällisempi, identiteetissä oleva tunne yhteisöön kuulumisesta sekä mahdollisuudesta vaikuttaa ja olla rakentavasti

mukana yhteisön tai yhteiskunnan toiminnassa. Oivon ja Hämäläisen (2012, 26) mukaan osallisuus tarkoittaa osallistumista muun muassa yhteiskunnalliseen toimintaan, kulttuurielämään, sosiaaliseen ja taloudelliseen toimintaan. Tällaista osallistumisen kautta syntyvää osallisuutta edustaa muun muassa järjestötoiminta. Toisaalta, myös osallisuuden määrittelyssä on huomioitava se, missä on osallisena tai mihin osallistettu (Arajärvi 2009, 1). Kyseessä on siis tunne tai kokemus siitä, että saa olla osallisena yhteisön tai yhteiskunnan toimintaan ja siitä, että on osa kyseistä yhteisöä. Lisäksi ihmisiä voidaan osallistaa mukaan toimintaan ja osaksi yhteisöä. Perukankaan (2010, 4) mukaan ollessaan osallinen ihminen ymmärtää oman yhteisönsä osaksi isompaa yhteisöä. Lisäksi hänen mukaansa osallinen ihminen ymmärtää mahdollisuutensa realistisesti sekä omien tekojensa seuraukset (mts.5). Esimerkiksi opiskelija, joka on mukana opiskelijakunnan toiminnassa ymmärtää kuuluvansa sekä opiskelijakunnan yhteisöön että kouluyhteisöön. Lisäksi hän ymmärtää, miten voi omilla valinnoillaan vaikuttaa asioihin sekä mahdollisuutensa vaikuttaa toiminnallaan. Perukangas (2010, 4) kuitenkin toteaa, ettei täysin osallisuuden ideologiaa noudattavaa ihmistä ole todellisuudessa olemassa, sillä kyseessä on ideaali-ihminen. Kyseessä siis on teoria, joka toteutuu käytännössä vain osittain.

3.4 Kotoutumisen ja kotouttamisen erot

Työ- ja elinkeinoministeriö (Kotouttamispalvelut, [Verkkosivu] päivitetty 27.2.2013) sekä Laki kotoutumisen edistämisestä (L 30.12.2010/1386, 1. luku, 3§) määrittelevät kotoutumisen ja kotouttamisen erot siten, että kotoutuminen tarkoittaa maahan muuttaneen henkilön ja yhteiskunnan välisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa kehitystä. Sen tavoitteeksi määritellään uudessa kulttuurissa tarvittavien tietojen ja taitojen antamista maahanmuuttajalle. Samaan aikaan pyritään tukemaan maahanmuuttajan omia mahdollisuuksia ylläpitää hänen omaa kieltään sekä kulttuuria. Kotouttamisen ne puolestaan määrittelevät kotoutumisen kokonaisvaltaiseksi ja moniammatilliseksi tukemiseksi sekä edistämiseksi erilaisten palveluiden sekä toimenpiteiden avulla. Kotoutuminen on siis ulkomaalaisen suhteessa yhteiskuntaan tapahtuvaa muutosta ja

kotouttaminen on yhteiskunnan ulkomaalaista tukevaa toimintaa. Kotoutuminen on esimerkiksi maahanmuuttajan integroitumista uuteen maahan kielen oppimisen, kulttuurintuntemuksen ja asuinympäristöön tutustumisen kautta. Kotouttaminen voi olla esimerkiksi maahanmuuttajien kielen opetusta, paikalliseen kulttuuriin tutustuttamista sekä paikallisista palveluista kertomista. Näin maahanmuuttajia tuetaan ja kannustetaan integroitumaan uuteen kulttuuriin sekä luomaan sosiaalisia suhteita esimerkiksi kielikurssien muiden opiskelijoiden kanssa. Kotouttavan toiminnan tarve vaihtelee maahan muuttamiseen johtaneiden syiden mukaan. Kriisitilanteesta tullut pakolainen tarvitsee luonnollisesti enemmän tukea kuin vapaaehtoisesti ja positiivisella asenteella tuleva maahanmuuttaja. Pakolaisille onkin yleisesti ottaen enemmän tarjolla kotouttamispalveluita kuin esimerkiksi ulkomaalaisille opiskelijoille. Kaikille maahan muuttajille on kuitenkin olemassa joitain kotouttamispalveluita, kuten suomen kielen kursseja.

Lisäksi Laki kotoutumisen edistämisestä (L 30.12.2010/1386) määrittelee 2. luvun 6. pykälässä, että kuntien on järjestettävä kotoutumista edistäviä palveluja ja toimenpiteitä osana työ- ja elinkeinohallinnon sekä peruspalvelujaan. Lisäksi kuntien tulee järjestää muita kotoutumista edistäviä toimenpiteitä. Sama laki määrittelee myös 2. luvun 8. pykälässä, että työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan sekä muiden viranomaisten täytyy antaa maahanmuuttajille tarvittavaa ja asiallista neuvontaa sekä ohjausta heille tarjottavista palveluista, työelämästä sekä kotoutumispalveluista. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kotoutumispalveluiden järjestäminen käytännössä on kuntien vastuulla. Näiden palveluiden järjestämistä helpottamaan on tehty muun muassa Valtion kotouttamisohjelma (Oivo & Hämäläinen [Verkkajulkaisu], 2012), jossa todetaan, että ohjelma tehostaa kotouttamistoimenpiteiden suunnittelua, käytännön toteutusta ja arviointia koko maan laajuisesti. Yleiseksi tavoitteeksi nimetään maahanmuuttajien osallisuus ja sen tehostaminen yhteiskunnan sektorista riippumatta. Erityisiksi painopisteiksi ohjelmalle puolestaan nimetään maahanmuuttajanaisten, -lasten, -nuorten ja -perheiden tukeminen. Lisäksi ohjelmassa painotetaan maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen. Tämän ohjelman sekä edellä mainitun lainsäädännön avulla yhteiskunta pyrkii kotouttamaan maahanmuuttajat yhteiskuntaan sekä takaamaan heille onnistuneen kotoutumisen, jossa ilmeisesti integraatioon pyritään. Tämä johtuu siitä, että lainsäädännössä turvataan maahanmuuttajille

sekä oikeus omaan kulttuuriin että riittävään tietoon ja taitoihin uudessa yhteiskunnassa toimimiseen.

Kotoutumiseen ja kotouttamiseen eri maahanmuuttajaryhmien välillä vaikuttaa maahanmuuttajan status, esimerkiksi se, onko kyseessä ulkomaalainen opiskelija vai pakolainen. Kuten jo aiemmin on todettu, ulkomaalaiset opiskelijat jäävät helposti varsinaisten kotouttamispalveluiden ulkopuolelle. He kuitenkin saavat koululta tukea erilaisiin asioihin, kuten taloudellista tukea, avustajan auttamaan arjessa sekä erilaisia harrastus- ja kielen opiskelu mahdollisuuksia. Pakolaisille kotouttamispalveluita on hyvin tarjolla. He usein kaipaavatkin paljon tukea uuteen maahan sopeutumiseen, sillä heidän lähtötilanteensa ja maahan muuttamisen syyt ovat hyvin erilaisia kuin opiskelemaan muuttaneilla. Tällaisia maahanmuuttajille ja esimerkiksi pakolaisille avoimia kotouttamispalveluja on esimerkiksi kotouttamiskoulutus, joka kestää noin vuoden ja siinä opiskellaan suomen tai ruotsin kieltä, arkielämän vaatimia taitoja, ammatinvalintaan sekä työelämään liittyvää ohjausta sekä kulttuurintuntemusta (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen & Pihlaja 2010, 70). Suurin osa tästä kotoutumiskoulutuksesta on työvoimapolitiittista, mikä sulkee ulkomaalaiset opiskelijat pois tämän palvelun piiristä.

Kotoutumisen kannalta olennaisinta ei kuitenkaan välttämättä ole suoranaiset kotoutumis- ja kotouttamispalvelut, vaan tärkeintä voivat olla muun muassa tukiverkostot, ympäristön asenteet, aiemmat kokemukset sekä muut elämän kriisit. Uuteen maahan sopeutumiseen vaikuttaa se, onko lähtötilanne ollut kaoottinen ja yllättävä, kuten esimerkiksi pakolaisella, vai ennalta odotettu positiivinen muutos, kuten opiskelemaan tulevilla. Lisäksi se, kuinka kaukana tukiverkostot ovat, saattaa vaikuttaa sopeutumiseen. Jos maahanmuuttajalla on perhe mukanaan, saa hän jatkuvasti tukea sopeutumiseen. Yksin tullut maahanmuuttaja puolestaan ei saa tukea jatkuvasti ja kaipaus läheisiä kohtaan saattaa hankaloittaa sopeutumista. Esimerkiksi Häkkisen ja Mattilan (2011, 115) tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat ovat saaneet eniten tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta suomalaisilta tuttaviltaan, toiseksi eniten tietoa oli saatu puolisolta ja kolmanneksi useimmin tietoa oli etsitty itsenäisesti internetistä. Näihin vastauksiin vaikuttaa toki

se, onko maahanmuuttaja muuttanut maahan yksin vai perheen kanssa, onko hänen puolisonsa suomalainen ja millaiset tukiverkot hänellä Suomessa on.

4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ULKOMAALAISTEN OPISKELIJOIDEN PALVELUT JA TUKITOIMET

Käsittelen palveluita ja tukitoimia vertailemalla niitä maahanmuuttajan ja ulkomaalaisen opiskelijan välillä. Näin saamme aikaan kattavan kuvan ulkomaalaisille tarjottavista palveluista ja tukitoimista Suomessa, sekä siitä, mistä palveluista haastateltavat ovat jääneet paitsi. Rajaan kuitenkin käsiteltävät palvelut SOHVI -hankkeen haastattelulomakkeen palvelukokemusten teemoihin, joita ovat sosiaali- ja terveysterveyst, työvoimapalvelut, Kansaneläkelaitoksen palvelut, vapaa-ajan palvelut sekä liikuntapalvelut.

4.1 Sosiaali- ja terveysterveyst

Sosiaali- ja terveysterveystpalveluihin kuuluvat terveydenhuollon palvelut, joita terveydenhuoltolain (L 30.12.2010/1326, 1.luku, 1§) mukaan ovat terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut, erikoissairaanhoido sekä perusterveydenhuolto. Sosiaalipalveluihin puolestaan kuuluvat sosiaaliavustukset, toimeentulotuki, sosiaalinen luotto sekä sosiaalipalvelut, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä sekä turvallisuutta. (L 17.9.1982/710, 1. luku, 1§.)

Useimmiten maahanmuuttajat tulevat sosiaalitoimen asiakkaiksi sen mukaan, mikä on heidän maahan muuttonsa syy. Esimerkiksi työn perässä muuttaneet tulevat suoraan sosiaalipalveluiden käyttäjiksi muun väestön tapaan, kun taas esimerkiksi perhesuhteiden vuoksi muuttaneet tulevat kotoutumispalveluiden kautta. Tällaisissa tapauksissa tiiviit perhesuhteet sekä kulttuurinen yhteisö tulee ottaa huomioon palveluita tarjottaessa sekä niiden käytännön toteutuksessa.

(Sarvimäki & Kallio 2007, 19 - 20) Maahanmuuttaja on oikeutettu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä Suomen sosiaaliturvaan, jos hänellä on Suomessa vakituinen asuinkunta. Välttämätön toimeentulo kuitenkin turvataan kaikille maahan muuttaneille henkilöille. (Maahanmuuttajien sosiaaliturva, hyvinvointi ja terveys 2012.) Ulkomaalaisilla opiskelijoilla ei kuitenkaan ole oikeutta sosiaalitoimen palveluihin tai sosiaaliturvaa. Tästä johtuen heiltä vaaditaan oleskelulupaa haettaessa näyttöä siitä, että he kykenevät elättämään itsensä koko opiskeluajan. Siitä puolestaan johtuu se, että ulkomaalaiset opiskelijat ovat jääneet paitsioon kotoutumispalveluiden piiristä. Näin ollen ulkomaalaiset opiskelijat voivat jäädä muihin maahanmuuttajiin verrattuna vaille yhtä kattavaa ohjausta, neuvontaa ja perehdytystä suomalaiseen kulttuuriin.

Terveyspalveluiden osalta todetaan, että kiireelliset tapaukset on hoidettava, riippumatta siitä, missä asiakas asuu tai mikä hänen kansalaisuutensa on. Kiireetöntä terveydenhoitoa saavat ne, joilla on vakituinen kotikunta Suomessa tai ne henkilöt ilman kotikuntaa, jotka ovat hakeneet kansainvälistä suojelua tai ovat ihmiskaupan uhreja. (Maahanmuuttajien sosiaaliturva, hyvinvointi ja terveys 2012.) Ulkomaalaisilla opiskelijoilla tulee olla vakuutus, joka maksaa heidän terveydenhoitokulut Suomessa oleskelun ajalta. Vakuutukseen liittyvät ehdot määrittelevät vakuutuksen omavastuuosuuden ja korvaussumman. Niiden määrät vaihtelevat oleskeluajasta riippuen. Vakuutuksen tulee olla voimassa koko Suomessa oleskelun ajan sekä jo maahan tultaessa. (Vakuutukset [Viitattu 17.1.2014]) Haastateltavilla oli kuitenkin kantaväestön tapaan oikeus kouluterveydenhuoltoon.

4.2 Työvoimapalvelut

Työvoimapalveluasetuksen (A 17.12.1993/1251, 1. luku, 3§) mukaan työvoimapalveluiden kehittämisessä ja tarjoamisessa tulee huomioida asiakkaiden palveluntarpeet siten, että palvelut parantavat henkilö-, ura- ja työpaikkavalintojen edellytyksiä työmarkkinoilla. Lisäksi työvoimapalveluiden tulee lisätä työntekijöiden pätevyyttä ajankohtaisten ammattitaitovaatimusten mukaan, helpottaa

vaihtoehtoisten ratkaisujen etsintää työmarkkinoiden kysynnän mukaisesti sekä tukea asiakkaita onnistuneiden valintojen tekemisessä eri vaihtoehtojen välillä. Saman asetuksen (A 17.12.1993/1251) 1. luvun 2. pykälä määrittelee työvoimapalvelut kuuluvaksi niille maahanmuuttajille, joilla on jatkuva oleskelulupa tai oleskelulupa mahdollistaa työn vastaanottamisen rajoituksetta. Lisäksi niiden maiden kansalaiset, joilta ei edellytetä mitään lupia maahan saapumiseen, ovat rinnastettavissa Suomen kansalaisiin työvoimapalveluiden osalta. Käytännössä tämä tarkoittaa EU:n kansalaisia, joten esimerkiksi venäjältä tulevat henkilöt jäävät työvoimapalveluiden ulkopuolelle.

Vesakoivu (Työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamat kotoutumisen ajan palvelut, 2013 [Verkkomateriaali]) toteaa diasarjansa kolmannessa diassa, että ulkomaalainen opiskelija voi saada työ- ja elinkeinotoimiston palveluita, jos hän valmistuttuaan jää Suomeen töihin tai avioituu. Tämä siis tarkoittaa sitä, ettei ulkomaalainen opiskelija voi opintojensa aikana tai sen jälkeen saada työllistymispalveluita Suomessa. Hän saa oikeudet näihin palveluihin vasta työllistyttyään Suomeen. Häkkinen ja Mattila (2011, 66) tuovat tutkimuksessaan esiin erilaisia tapoja työpaikan saamiseen. Heidän tutkimuksessaan kysyttiin, mitä kautta vastaajat olivat saaneet tiedon nykyisestä työpaikastaan. 25 prosenttia oli saanut tiedon ottamalla itse yhteyttä työnantajaan ja 24 prosenttia puolestaan oli saanut tiedon suomalaiselta tuttavalta tai suomalaisen puolisonsa kautta. Kuitenkin vain 7 prosenttia oli saanut tiedon työvoimatoimiston, eli työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Tähän voi osaltaan vaikuttaa myös aiemmin mainitsemani ulkomaalaisten rajattu oikeus työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin. On kuitenkin huomioitava, että ulkomaalaisilla opiskelijoilla oikeudet palveluihin ovat paljon rajoitetumpia kuin maahanmuuttajilla, kuten jo ulkomaalaisten henkilöiden statuksia määriteltäessä tuli ilmi. Ulkomaalaiset opiskelijat voivat kuitenkin osallistua liikunta- ja vapaa-ajanpalveluihin kantaväestön tavoin.

4.3 Kansaneläkelaitoksen palvelut

Yleisesti ottaen Kansaneläkelaitos eli Kela tarjoaa palveluitaan, eli neuvontaa ja ohjausta sekä rahallisia avustuksia Suomen kansalaisille heidän kaikissa elämäntilanteissaan. Kansaneläkelaitoksen verkkosivuilla esitellään tarjottavat palvelut sekä tuet ja etuudet muun muassa lapsiperheille, työttömille, sairastapauksissa sekä maahanmuuttajille. Maahanmuuttajille Kansaneläkelaitos tarjoaa palveluita riippuen siitä, millaisesta oleskelusta on kyse. Tämä selviää jo aiemmin esittelemieni oleskelulupien mukaan, jotka siis määrittelevät sen, onko maahanmuuttaja oikeutettu Kansaneläkelaitoksen palveluihin. Jos maahanmuuttaja asuu Suomessa vakinaisesti, on hän samalla tavoin oikeutettu Kansaneläkelaitoksen palveluihin kuin kantaväestö. (Muutto Suomeen 2012) Vakinaisesti Suomessa asuviin lasketaan mukaan myös yli kaksi vuotta Suomessa työskentelevät ulkomaalaiset (Työntekijänä Suomessa 2012). Toisaalta, tilapäisesti Suomessa oleskelevat eivät ole oikeutettuja sosiaaliturvaan, joten esimerkiksi haastateltavamme eivät saa Suomesta mitään rahallisia etuuksia tai tukia. (Muutto Suomeen 2012.)

4.4 Vapaa-ajan ja liikunnan palvelut

Maahanmuuttajien käytettävissä on yleisten vapaa-ajan palveluiden lisäksi kuntakohtaisia vapaa-ajan palveluita. Näitä voivat olla muun muassa erilaiset kotoutumiseen liittyvät palvelut, kuten Seinäjoella kansainvälisyyskeskus. Vapaa-ajan palveluihin voidaan katsoa kuuluvan myös Kansalaisopiston toiminta, joka tarjoaa maahanmuuttajille muun muassa suomen kielen kursseja, yleissivistäviä kursseja sekä ammatillista täydennyskoulutusta tarjoavia kursseja. Maahanmuuttajat voivat käyttää Kansalaisopiston palveluja samalla tavoin kuin kantaväestö. (Maahanmuuttajan opas [Viitattu 1.4.2013], 7; 14) Kaupunkien lisäksi yhdistykset tarjoavat palveluja, joihin myös maahanmuuttajat voivat osallistua kantaväestön tavoin. (Seinäjoen kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2012, 21 – 24.)

Euroopan neuvosto (Council of Europe 199) on Ahjokiven (2008, 27 – 28) mukaan on seminaarissaan tuonut esiin sen, että liikuntapalveluita on tarjottava kaikille, myös maahanmuuttajille. Heille on tarjottava heidän toivomiaan liikuntamahdollisuuksia. Maahanmuuttajat myös useimmiten osallistuvat sekä maahanmuuttajille suunnattuun että kaikille avoimeen harrastus- ja urheilutoimintaan (Häkkinen & Mattila 2011,173). Maahanmuuttajat voivat siis osallistua vapaasti myös kantaväestölle avoimiin liikuntaryhmiin, mikä osaltaan lisää maahanmuuttajien sosiaalisia kontakteja kantaväestön kanssa.

4.5 Ulkomaalaisten opiskelijoiden oikeudet palveluihin Suomessa

Ulkomaalaisten opiskelijoiden oikeuksiin liittyviä lakipykälä on paljon ja ne ovat osittain ristiriitaisia. Tästä esimerkkinä voidaan mainita toimeentulotukea käsittelevä laki, jonka mukaan toimeentulotuki kuuluu kaikille (L 30.12.1997/1412, 1. luku, 2§). Kuitenkin kuten jo aiemmin mainitsin, opiskelijan takia Suomeen muuttanut henkilö ei pääse sosiaaliturvan piiriin. Mikäli oleskelun perustelut muuttuvat, esimerkiksi opiskelija avioituu Suomessa vakituisesti asuvan henkilön kanssa, on hänen mahdollista päästä sosiaaliturvan piiriin. (Opiskelijana tai tutkijana Suomessa 2012) Ulkomaalaislaissa puolestaan (L 30.4.2004/301, 4. luku, 39§) todetaan, että oleskelulupaa hakevalla tulee olla turvattu toimeentulo, perusteluksi tälle kerrotaan hakijan pärjääminen ilman toimeentulotukea. Ulkomaalainen henkilö voidaan tarvittaessa myös käännättää maasta, jos hänen toimeentulonsa ei ole riittävät tai tuloja ei ole. (L 30.4.2004/301, 9. luku, 148§) Näin ollen ulkomaalaisilla opiskelijoilla ei ole oikeutta Suomen toimeentulotukeen, eikä myöskään opintotukeen. Kuitenkin, jos opiskelijalla on A- tai P-lupa oleskeluluvassaan, hän on oikeutettu toimeentulotukeen, sillä tällöin hänen katsotaan asuvan Suomessa vakituisesti (Ahonen 2010, 9.) Ulkomaalaisen opiskelijan oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan ja muihin rahallisiin tukiin riippuu hänen elämäntilanteestaan, kuten oleskeluluvan myöntämisperusteesta, oleskeluluvan merkinnöistä sekä perhetilanteesta. Heidän oikeutensa suomalaiseen sosiaaliturvaan ovat kuitenkin hyvin heikot.

5 SOHVI -HANKE

Sohvi -hanke kerää hyvinvoinnista kertovaa, kokemusperäistä tietoa asiakkailta ja käyttää tätä tietoa kehittääkseen uusia palvelukokonaisuuksia, parantaakseen alueellista hyvinvointitiedon tuotantoa sekä työnjakoa. Lisäksi kokemustietoa käytetään suunniteltaessa työntekijöiden osaamisen kehittämistä. (Sohvi -hankkeen esittely 2012.) Hanke siis osaltaan parantaa asiakkaiden asemaa palveluiden kehittämisen kautta.

5.1 Hankkeen rahoitus ja toteuttavat tahot

Sohvi -hankkeen rahoittajina toimivat Euroopan sosiaalirahaston osarahoittama opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallinen kehittämisohjelma Innovaatio- ja osaamisjärjestelmien kehittäminen, jonka puolestaan rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Näiden toimijoiden lisäksi hanketta toteuttavat ammattikorkeakoulut osallistuvat Sohvi -hankkeen rahoittamiseen. Hanketta toteuttavat ammattikorkeakoulut ovat Turun ammattikorkeakoulu, Laurean ammattikorkeakoulu, Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Diakoninen ammattikorkeakoulu. (Sohvi -hankkeen esittely 2012.) Näiden ammattikorkeakoulujen opettajat tai valmistuvat opiskelijat tekevät asiakashaastatteluja Sohvi -hankkeen haastattelurungon perusteella, jota ammattikorkeakoulu voi vielä muokata omalle kohderyhmälleen paremmin sopivaksi. Me käytimme Seinäjoen ammattikorkeakoulun versiota haastattelulomakkeesta, joka oli muokattu versio Turun ammattikorkeakoulun

lomakkeesta. Lisäksi muokkasimme Seinäjoen ammattikorkeakoulun versiota vielä vähän lisää, jotta se soveltuisi paremmin ulkomaalaisille opiskelijoille.

5.2 Hankkeen tavoitteet ja kohderyhmät

Hankkeen päätavoite on kehittää työntekijöiden osaamista ja uusia palvelukokonaisuuksia hyvinvoinnista kertovan kokemustiedon ja hyvinvointia tuottavien alojen välisen yhteistyön parantamisen kautta. Osatavoitteiksi on nimetty hyvinvointikäsitteen ja -tiedon aiempaa monipuolisempi määrittely, kokemustiedon kerääminen hyvinvoinnin eri osatekijöistä sekä kohderyhmille innovatiivisten palvelukokonaisuuksien kehittäminen. Lisäksi osatavoitteena oli työntekijöiden kehittämiseen liittyvien suunnitelmien tekeminen eri alojen yhteistyönä sekä työnjaon määrittely entistä tehokkaammaksi. (Sohvi -hankkeen esittely 2012.)

Näiden tavoitteiden saavuttamista varten ovat välilliset kohderyhmät jaettu ammattikorkeakoulujen kesken, kuitenkin niin, että kaikki kohderyhmät ovat vaarassa syrjäytyä joko sosiaalisten ongelmien tai hyvinvoinnin eri osa-alueilla olevien puutteiden vuoksi. Vaihtoehtoisesti kohderyhmät voivat olla tutkimustietoon perustuen hyvinvointia tuottavien palvelujen tarpeessa. (Sohvi -hankkeen esittely 2012.) Esimerkiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu hankki kokemustietoa syrjäytymisvaarassa olevilta nuorilta sekä ulkomaalaisilta opiskelijoilta. Näistä kahdesta kohderyhmästä meille valikoituivat ulkomaalaiset opiskelijat, koska kyseessä on opinnäytetyö ja ulkomaalaiset opiskelijat ovat kohderyhmänä paremmin opinnäytetyötasoa vastaava. Tällä tarkoitan haastateltavien vaihtelevaa suomen kielen taitoa, mikä toi haastattelujen tekemiseen oman haasteensa. Syrjäytymisvaarassa olevia suomalaisia nuoria haastattelivat toisen vuoden opiskelijat osana syventäviä kurssejaan.

Koska hankkeessa on mukana useampi ammattikorkeakoulu eri puolilta Suomea, saadaan aikaan kattava aineisto hyvinvoinnin kokemustiedosta valtakunnallisella tasolla. Varsinaisena kohderyhmänä hankkeessa ovat hyvinvointia turvaavien ja

tuottavien alojen henkilöstö eri kunnissa sekä ammattikorkeakoulujen henkilökunta, joka vastaa edellä mainittujen alojen henkilökunnan osaamisen kehittämisestä (Sohvi -hankkeen esittely 2012).

5.3 Hankkeen hyvinvointipoliittinen konteksti

Niemelän mukaan hyvinvointipolitiikan tehtäviä ovat väestön hyvinvoinnin ylläpitäminen sekä parantaminen yhteiskunnallisilla keinoin. Lisäksi hänen mukaansa hyvinvointipolitiikalla voidaan katsoa tarkoitettavan hallinto- ja suunnittelujärjestelmää, joka vastaa joidenkin hyvinvointipalveluiden ja etuuksien järjestämisestä. (Niemelä 2010,16) Tämä tarkoittaa siis sitä, että yhteiskunnan tulee järjestää hyvinvointia tuottavia palveluja sekä tukitoimia koko väestölle. Tällöin esimerkiksi maahanmuuttajat eivät saisi olla hyvinvointipolitiikan suhteen eriarvoisessa asemassa kantaväestön kanssa. Palveluiden kehittämisessä tarvitaan aiempaa monipuolisempaa ja systemaattisemmin kerättyä kokemustietoa rekisteri- ja tilastotiedon rinnalle. Lisäksi tarvitaan enemmän yhteistyötä sekä työnjakoa hyvinvointitiedon tuottajien kesken, joilla turvataan palvelujen tuottajille mahdollisimman säännöllistä ja monipuolista tietoa ihmisten hyvinvoinnista kunnissa. (Sohvi -hankkeen esittely 2012.)

Niemelä (2010, 34) nostaa hyvinvoinnin osa-alueiksi (Taulukko 1.) aineellisen, sosiaalisen ja henkisen sekä näiden kolmeksi eri luokittelutavaksi tarpeen tyydytyksen luokittelun, osallisuusluokittelun sekä resurssiluokittelun. Tämä auttaa jäsentämään sitä, mistä osa-alueista väestön hyvinvointi muodostuu. Näitä osa-alueita ovat Niemelän (2010, 34) mukaan muun muassa ravinto, taloudellinen toimeentulo, sosiaaliset suhteet, yhteiskunnallinen osallistuminen ja kulttuuritoiminta. Sohvi-hankkeessa puolestaan käsiteltäviä hyvinvoinnin osa-alueita olivat terveys, taloudellinen toimeentulo, sosiaaliset suhteet, asuminen, vapaa-ajan mielekäs tekeminen, yhteiskunnallinen osallisuus sekä elinympäristö. Näistä osa-alueista saadulla kokemustiedolla tulee olemaan merkitystä alueellisia palveluita ja palveluntarjoajien yhteistyötä kehitettäessä. Näin palveluista saadaan yhä enemmän asiakaslähtöisiä ja todelliseen tarpeeseen vastaavia. Kuntien lisäksi

kolmannen ja yksityisen sektorien palveluiden tuottajat tulee huomioida kokemustiedon hyödyntäjinä sekä palveluiden kehittäjinä. (Sohvi -hankkeen esittely 2012.)

Taulukko 1. Hyvinvoinnin osatekijät ja ulottuvuudet Niemelän (2010, 34) mukaan.

HYVINVOINNIN OSATEKIJÄT	HYVINVOINNIN ULOTTUVUUDET		
	Aineellinen	Sosiaalinen	Henkinen
3. RESURSSILUOKITTELU	Taloudellinen varallisuus	Poliittinen vaikutusvalta	Sivistyksellinen ja kulttuurinen osaaminen
2. OSALLISUUSLUOKITTELU	Työtoiminta ja työyhteisöllisyys	Kansalais- ja järjestötoiminta	Kulttuuriset toiminnot ja opiskelu
1. TARPEEN TYDYTTÄMISEN LUOKITTELU	Ravitsemus, vaatetus, suoja, terveys ja asuminen	Rakkaus, ystävyys, onnellisuus	Kasvu, autonomia, autenttisuus

Taulukossa 1. hyvinvoinnin ulottuvuudet lähtevät perustarpeiden tyydyttämisestä. Ihmisellä tulee olla ravintoa, suojaa, sosiaalisia kontakteja sekä edellytykset henkiselle kasvulle. Tätä kautta ihminen voi toimia työssä, järjestötoiminnassa sekä osallistua kulttuurisiin toimintoihin. Näiden kautta puolestaan voi saavuttaa varallisuutta, poliittista vaikutusvaltaa sekä kulttuurista osaamista. Samoin Sohvi -hankkeessa tarkastellaan perustarpeita, kuten terveyttä ja asumista. Osallisuuteen vaikuttavia asioita Sohvi -hanke tarkastelee muun muassa vapaa-ajan ja

sosiaalisten suhteiden kautta. Resursseja se puolestaan tarkastelee toimeentulon ja yhteiskunnallisen osallisuuden kautta.

Palvelunäkökulmasta tarkasteltuna kuvio tarkoittaa sitä, että saatavilla tulee olla muun muassa asumispalveluita, työllistymispalveluita, kulttuuri ja opiskelupalveluita sekä taloudellisen toimeentulon tukimuotoja. Myös ravinto kuuluu palveluverkoston piiriin, esimerkiksi kouluruokailun ja erilaisten ruokapankkien muodossa. Näiden kolmen näkökulman yhteissummana voidaan todeta, että hyvinvointi lähtee perusasioista, joita pitää tarvittaessa tukea yhteiskunnallisilla palveluilla sekä kehittää asiakkaiden tarpeita vastaaviksi kokonaisuuksiksi.

Suoninen, Lahikainen ja Pirttilä-Backman (2010, 291) jäsentävät hyvinvointia arvojen, elämäntyylin, sosiaalisten ilmiöiden monimuotoisuuden, liittymisen, turvattomuuden sekä vuorovaikutuskäytäntöjen ja sosiaalisen tuen kautta. Heidän mukaansa hyvinvoinnin vastakohta on pahoinvointi, ja näitä käsitteitä sivutaan usein mielenterveydestä, onnesta, turvattomuudesta tai turvallisuudesta, elämänhallinnasta, oikeudenmukaisuudesta tai stressistä puhuttaessa. He kuitenkin painottavat subjektiivisen kokemuksen merkitystä hyvinvoinnista puhuttaessa. Ihmisten hyvinvointi on siis aina kokemukseen perustuva tunne, toinen ihminen voi kokea voivansa hyvin ilman sosiaalisia kontakteja, kun taas toinen saa hyvinvoinnin tunteen juuri sosiaalisissa tilanteissa. Lisäksi hyvinvointi on tilanne-, aika- ja paikkasidonnaista (mts. 292). Ihmisten hyvinvointi voi siis vaihdella riippuen vallitsevasta tilanteesta, ajasta sekä paikasta. Tällöin esimerkiksi tutkimustulokset voivat vaihdella riippuen tutkittavan sen hetkisestä hyvinvoinnin tilasta. Näin myös palvelukokemukset voivat vaihdella, jos asiakas kokee hyvinvoinnin sijaan pahoinvointia, voi asiakaspalvelijan ystävälliseksi tarkoitettu hymy tuntua pilkkaamiselta. Kuten taulukossa 1. (s. 30) esitettiin Niemelän (2010, 34) teoriaa siitä, että tarpeiden tulee olla ensin tyydytetty ennen kuin ihminen kykenee sivistykselliseen osaamiseen, vaikuttavat ihmisen sivistykselliseen käyttäytymiseen myös fysiologiset tarpeet. Näлкäinen tai väsynyt asiakas ei välttämättä jaksaa keskittyä vuorovaikutukseen asiakaspalvelijan, tai tutkijan, kanssa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuskysymysten pääkysymyksenä minulla oli se, mitä palveluita ulkomaalaiset opiskelijat saavat. Alakysymyksinä minulla oli opiskelijoiden kokemukset kyseisistä palveluista, palveluiden saamiseen liittyvät reunaehdot sekä palveluiden toimivat ja kehitettävät osa-alueet. Toteutin tutkimukseni aineiston keruun hyödyntäen teemahaastattelua sekä yksilöhaastatteluna että focusryhmä -haastatteluna. Haastattelut käytiin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen muodossa, sillä se vastasi paremmin haluttujen tietojen selvittämiseen. Sohvi -hankkeen Seinäjoen ammattikorkeakoulun haastattelulomake puolestaan määritteli tutkimustyyppiä teemahaastattelun. Saimme koulultamme valmiin haastattelurungon, jota vain hieman muokkasimme vastaamaan paremmin ulkomaalaisten opiskelijoiden haastattelun tarvetta.

6.1 Tutkimusaineisto ja aikataulu

Yksilöhaastattelujen aineistoksi sain kymmenen venäläistaustaisen opiskelijan haastattelua, joista itse tein viisi. Toinen opinnäytetyötään tekevä sosionomi (AMK) -opiskelija teki toiset viisi. Me molemmat allekirjoitimme sopimukset salassapitovelvollisuudesta. Yksilöhaastattelut pidettiin joulukuussa 2012, joista ensimmäisenä pidettiin koehaastattelu. Koehaastattelun jälkeen muokkasimme vielä vähän teemahaastattelun runkoa, jonka jälkeen pidimme loput yhdeksän haastattelua. Muokkaukset näkyvät haastattelulomakkeessa käsin kirjoitettuna (Liite 1.). Haastattelut kestivät vähän vaihdellen puolesta tunnista yli tuntiin. Tulkki oli mukana kahdessa haastattelussa ja yhden haastattelun tein englanniksi haastateltavan suomen kielen taidon tason vuoksi. Kaikki haastattelut äänitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin. Litteroinnin jälkeen analysoimme tutkimustuloksia ja

teimme raportin tuloksista palveluntarjoajien ryhmää varten. Vedimme tämän palveluntarjoajien ryhmän yhdessä toisen opiskelijan kanssa.

Palveluntarjoajien ryhmä muodosti edellä mainitun ryhmähaastattelun, jossa kävimme opiskelijoiden yksilöhaastattelujen tuloksia läpi teemoittain sekä pohdimme keinoja, joilla kehittää palveluita sekä niiden vastaavuutta opiskelijoiden tarpeeseen. Palveluntarjoajien ryhmässä keskustelu eteni sujuvasti pienen alkujähmeyden lievettyä. Palveluntarjoajien ryhmän tavoite oli saattaa yksilöhaastattelujen tulokset palveluntarjoajien tietoon sekä luoda pohjaa palveluiden kehittämiseksi. Palveluntarjoajat näkivät ryhmähaastattelun heille tärkeänä tilaisuutena saada tietoa asiakkaiden palvelukokemuksista sekä muiden palveluntarjoajien työstä.

Ryhmähaastattelu pidettiin huhtikuussa 2013, ryhmähaastattelu videoitiin ja videon pohjalta litteroimme haastattelun. Tämän jälkeen teimme raportin palveluntarjoajien ryhmähaastattelun tuloksista sekä analysoimme tuloksia omien näkökulmiemme kautta. Näiden haastattelujen välissä tutustuin lähdekirjallisuuteen sekä kirjoitin opinnäytetyöni teoriaosaa. Lisäksi ryhmähaastattelun jälkeen jatkoin teorian kasaamista, kunnes toukokuun lopussa 2013 jäin äitiyslomalle.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Seuraavaksi käsittelen käyttämäni tutkimusmenetelmät, joita olivat laadullinen tutkimus, teemahaastattelu, yksilöhaastattelu sekä ryhmähaastattelu. Laadullinen tutkimusote oli sekä haastatteluissa että aineiston analysoinnissa. Teemahaastattelu puolestaan oli kaikissa haastatteluissa, sekä yksilö- että ryhmähaastatteluissa. Kerron teorian lisäksi myös siitä, miten nämä tutkimusmenetelmät näkyivät juuri minun opinnäytetyössäni.

6.2.1 Laadullinen tutkimus

Kiviniemen (2001, 68) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on kyse useimmiten siitä, että tutkija haluaa selvittää haastateltavien näkemyksiä tutkimuksen kohteena olevasta asiasta. Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu ja havainnointi. Usein myös päiväkirjoja ja muuta tavallisen elämän tuottamaa materiaalia käytetään tutkimuksen aineistona. Laadullinen tutkimus mielletään prosessorientoituneeksi, ja aineistoon liittyvät tulkinnat syntyvät tutkimusprosessin edetessä. Tämä johtuu siitä, että tutkija on inhimillinen aineiston kerääjä sekä analysoija. (Kiviniemi 2001, 68) Hän ei siis välttämättä aina tarkastele aineistoa objektiivisesti, vaan saattaa tehdä aineistosta omia tulkintojaan. Nikanderin (2010, 432) mukaan tutkija itse päättää, miten hän aineistonsa purkaa ja miten hän sen lopullisessa työssään esittelee. Tällöin tutkija saattaa joko tietoisesti tai tiedostamattaan muokata lopputulosta. Lisäksi tutkijan omat kokemukset muovaavat sitä, miten hän aineistoa käsittelee. Nämä ovat osaltaan laadullisen tutkimuksen kompastuskiviä, mutta ne ovat myös vahvuuksia. Tutkija voi haastatteluissa havainnoida myös haastateltavan non-verbaliikkaa, mikä myös osaltaan voi toimia aineiston osana.

Opinnäytetyössäni laadullinen tutkimus näkyy aineistonkeruussa ja aineiston analysoinnissa. Aineistoni on laadullista haastatteluaineistoa, eli haastatteluissa on kysytty niin sanotusti ei-mitattavia asioita. Esimerkiksi hyvinvointia, subjektiivista kokemusta ja onnellisuutta on vaikeaa mitata. Haastattelut on tehty kasvotusten haastateltavien kanssa, joten edellä esitetyt tulkinnat ovat mahdollisia. Opinnäytetyöni aineistoa on kuitenkin ollut keräämässä toinenkin sosionomi (AMK) -opiskelija, joka on myös käynyt tekemäni haastattelut läpi. Näin olemme voineet välttää sen, että tekisimme ylimääräisiä tulkintoja itse tekemistämme haastatteluista.

6.2.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelussa on kyse laadullisen tutkimuksen keinosta, jolla selvitetään haastateltavien näkemyksiä tarkasteltavista asioista. Se on siis eräänlainen keskustelu, jota vetää tutkija. Tutkija pyrkii saamaan haastateltavilta esiin tutkimuksen kannalta tärkeät asiat käyttämällä vuorovaikutusta haastattelukeinona. Teemahaastattelussa ei ole strukturoituja tarkkoja kysymyksiä, vaan ikään kuin aihealueita, joista keskustellaan. (Eskola & Vastamäki 2007, 25) Teemahaastattelussa ei ole tarkkaan määriteltyjä kysymyksiä tai kysymysjärjestystä. Se ei kuitenkaan ole täysin strukturoimaton, sillä haastattelun teemoilla on olemassa järjestys. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48) Opinnäytetyössäni teemahaastattelu toimi sekä yksilö- että fokusryhmähaastatteluissa. Kävimme haastateltavien kanssa keskustellen eri teemat läpi, ja vastaukset olivat useimmiten todella kattavia. Teemahaastattelun etu oli myös se, että haastattelutilanne oli mahdollisimman luonnollinen, sillä keskustelu sai edetä omalla painollaan. Kuitenkin niin, että tutkijan roolissa ohjailin keskustelua oikeaan suuntaan.

Yksilöhaastattelu, toisin sanoen haastattelu, on tilanne, jossa kysytään suoraan tutkittavilta heidän näkemyksiään. Haastattelu on siis vuorovaikutusta tutkijan ja tutkittavan välillä. Koska haastattelu on osa joka päivästä elämää, vaikuttavat siihen sosiaaliset, fyysiset ja kommunikaatioon vaikuttavat tekijät. (Eskola & Suoranta 2003, 84) Haastattelun tuloksiin saattaa siis vaikuttaa ympäristö, jossa haastattelu tehdään. Esimerkiksi opinnäytetyöni haastattelujen tulokset olisivat voineet olla erilaiset, jos haastatteluja ei olisi tehty koulun tiloissa. Hirsjärven ym. (2007) mukaan haastatteluissa onkin erittäin tärkeää se, miten tutkija osaa huomioida kulttuurillisten merkitysten ja merkitysmaailmojen vaikutukset haastateltavan vastauksiin. Haastatteluja on olemassa useampaa eri tyyppiä, jotka useimmiten jaotellaan sen mukaan, miten strukturoituja haastattelut ovat. Haastattelut voidaan Hirsjärven ym. mukaan jaotella esimerkiksi strukturoituihin eli lomakehaastatteluihin, teemahaastatteluun ja avoimeen haastatteluun. (Hirsjärvi ym. 2007, 202; 203) Opinnäytetyössäni käytin teemahaastattelua, koska se oli Sohvi -hankkeen luoman haastattelurungon tyyppi. Teemahaastattelu oli kuitenkin hyvä vaihtoehto haastatteluille, sillä siinä oli sopivasti jouston varaa haastattelun

sujuvuuden takaamiseksi. Haastateltavillamme oli vaihteleva kielitaito, joten strukturoidut haastattelukysymykset olisivat voineet olla ongelmallisia. Teemoittain jaetut aihealueet puolestaan mahdollistivat kysymysten muotoilun jokaisen haastateltavan yksilöllisen kielitaidon mukaisesti.

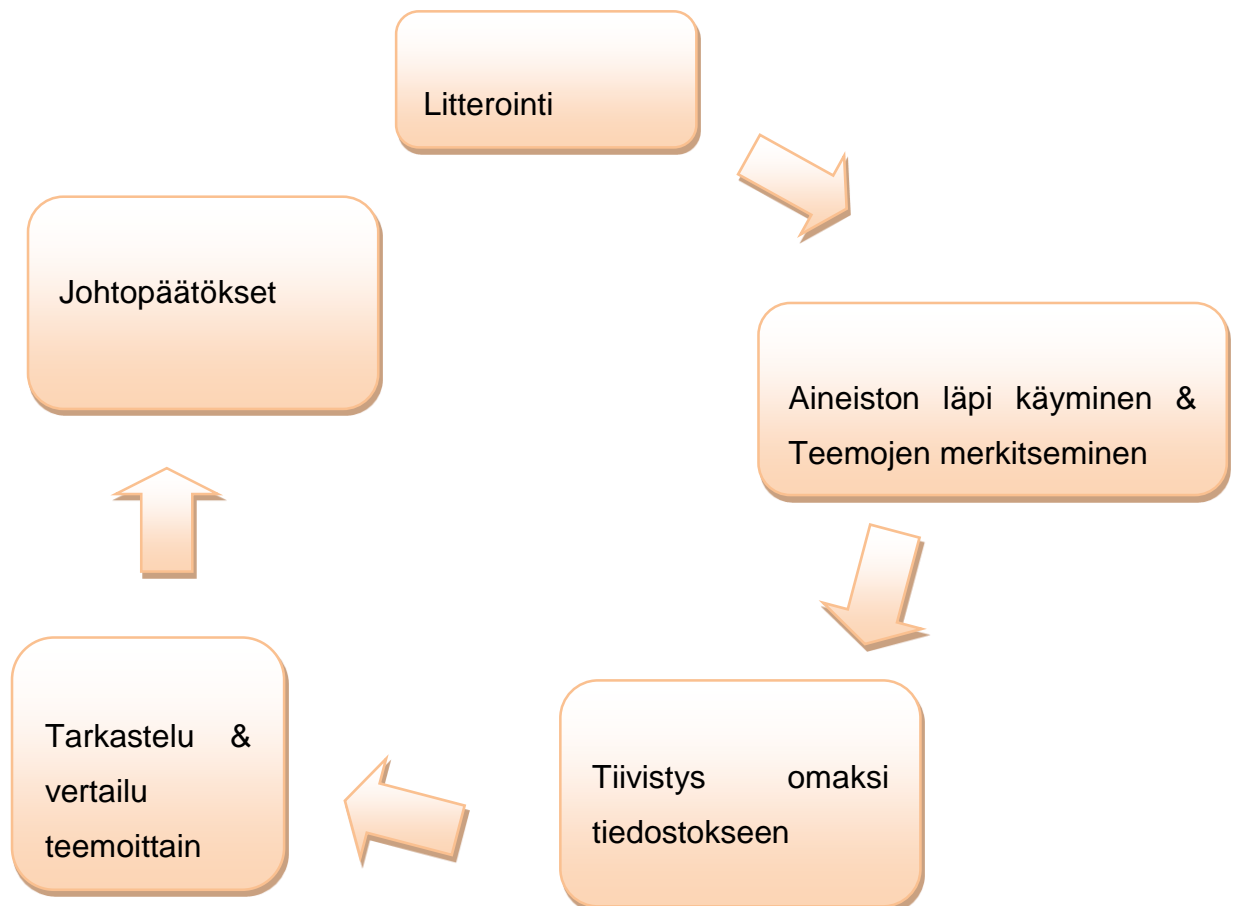
Fokusryhmä-haastattelu tarkoittaa haastattelua, johon osallistuu useampi henkilö. Tutkijan tehtävä fokusryhmässä on luoda avoin ilmapiiri ja sallia kaikkien osallistujien tuoda mielipiteensä esiin. Fokusryhmillä on neljä eri funktiota, niiden avulla saadaan esiin paljon tietoa useammalta ihmiseltä samaan aikaan. (Salkind 2009, 211) Ne voivat myös saada aikaan oivalluksia aiheista, joita ei aiemmin oikein ymmärretty. Lisäksi fokusryhmät antavat tutkijalle kuvan siitä, miten ryhmän jäsenet oikein pääsevät lopputulokseensa. Fokusryhmät myös tukevat ryhmätoimintaa, joka aikaansaa sellaisia näkökulmia, jotka yksilöhaastatteluissa jäisivät huomaamatta. (mts. 212) Tutkimuksessani fokusryhmä-haastatteluun osallistuivat kohdekoulun koulutusalojohtaja, erityisopettaja ja opiskelijoiden edustaja sekä Kansalaisopiston edustaja ja työpajan vetäjä. Valitsin toisen sosionomi (AMK) -opiskelijan kanssa henkilöt, jotka ryhmään kutsutaan, ja edellä mainitut pääsivät paikalle. Fokusryhmä-haastattelu vastasi hyvin tiedon tarveamme, ja saimme ryhmän avulla paljon tietoa kerralla palveluntarjoajien näkökulmasta. Lisäksi saimme välitettyä yksilöhaastatteluiden tulokset palveluntarjoajien tietoisuuteen. Fokusryhmä toimi oikein hyvin, kaikki saivat tilaisuuden kertoa oman näkemyksensä tasavertaisina. Opiskelijoiden edustaja oli hieman vähemmän äänessä kuin muut, minkä vuoksi kysyimme häneltä erikseen hänen näkemyksiään asioista. Tämä saattoi johtua kielimuurista, sillä muutaman kerran hän kysyi tarkennusta, sanoen, ettei ymmärtänyt kysymystä.

6.2.5 Sisällönanalyysi

Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan sisällönanalyysin tarkoitus on saada yleinen ja tiivistetty kuvaus tutkimuksen kohteesta. Sitä voidaan käyttää strukturoimattoman haastattelunkin analyysissä – esimerkiksi käyttämäni teemahaastattelun. Sisällönanalyysillä etsitään heidän mukaansa merkityksiä

tekstille, eli sen avulla tehdään sanallinen kuvaus tekstien sisällöstä. Laadullisen tutkimuksen aineistolle sisällönanalyysin voi tehdä teorialähtöisesti, teoriaohjaavasti tai aineistolähtöisesti. Analyysi tehdään, jotta aineistosta saadaan selkeä kokonaisuus luotettavien johtopäätösten tekemistä varten. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on jatkuvan analysoinnin kohteena koko tutkimuksen ajan. Sisällönanalyysi etenee litteroinnin jälkeen siten, että aineisto käydään läpi tarkkojen teemojen myötä. Kaikki, mikä ei ole osa tarkasteltavaa teemaa, jätetään pois. Aineisto käsitellään merkitsemällä, vaikkapa yliviivaamalla eri väreillä, jokaiseen teemaan kuuluvat asiat. Tämän jälkeen tiivistetyt teemat kootaan omaksi tiedostokseen. Tämän tiedoston teemoja tarkastellaan tutkimuskysymysten kautta, ja teemoja vertaillaan keskenään. Tarkastelun myötä saadaan aikaan johtopäätökset. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 106, 107, 110 & 111)

Kuvio 1. Analyysini eteneminen aineistonkeruusta.

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Päätin haastattelujen jälkeen, etten tule kirjaamaan opinnäytetyöhöni kohdekoulun tarkkoja tietoja, vaan puhun eteläpohjalaisesta toisen asteen oppilaitoksesta. Tämä johtuu siitä, että joku saattaisi tunnistaa haastateltavat tutkimustulosten perusteella, vaikken tarkkoja ikiä vastauksiin siinäkin yhdistä. Näin turvataan haastateltavien identiteetin salassapito. Eettisyyttä ja asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin haastattelutilanteessa muun muassa kysymällä lupa haastattelun äänitykseen ja ryhmähaastattelussa nauhoitukseen. Lisäksi pidimme koehaastattelupäivänä tiedotustilaisuuden haastateltaville venäläistaustaisille opiskelijoille. Kyseisessä tilaisuudessa kerroimme, mitä tutkimus koskee, miten haastattelut toteutetaan ja esittelimme Sohvi -hankkeen. Paikalla oli venäläistaustainen koulunkäyntiavustaja, joka tulkkasi puheemme haastateltaville. Näin varmistettiin, että haastateltavat ovat varmasti ymmärtäneet sen, mihin ovat osallistumassa. Eskola ja Suoranta (2003, 53) painottavat, että tutkimuksiin vastaamisen tulee aina olla vapaaehtoista. Näin oli myös meidän tutkimuksessamme. On huomioitava myös esimerkiksi haastattelutilanteen emotionaalinen rasite haastateltavalle, raskaisiin muistoihin palaaminen voi rasittaa haastateltavaa, eikä tällaiseen saisi ketään pakottaa (mts. 59). Juuri tästä syystä emme haastatteluissa udelleet liikaa haastateltavien kokemuksista esimerkiksi kotimaassaan.

6.4 Tutkimuksen ja aineistonkeruun luotettavuus

Oman haasteensa tutkimukselle toi opiskelijoiden vaihteleva suomen kielen taito. Kymmenestä haastattelusta kahdessa minulla oli koehaastatteluun osallistunut opiskelija tulkkina ja yhden haastattelun tein englanniksi. Nämä erikoisjärjestelyt johtuivat haastateltavien heikosta suomen kielen taidosta. Haastatteluissa, joissa oli tulkki mukana, huomasimme raportointi vaiheessa sellaisen luotettavuutta heikentävän seikan, että tulkki on välillä kääntänyt kysymyksemme väärin. Emme siis ole jokaisessa kohdassa saaneet suoranaista vastausta kysymykseemme, mutta emme ole itse haastattelutilanteessa tätä huomanneet. Tämä siis heikentää

hieman kyseisten kohtien luotettavuutta, mutta tätä tapahtui sen verran vähän, ettei se heikennä itse tutkimuksen luotettavuutta. Yleisesti ottaen yksilöhaastatteluihin osallistuneiden kielitaito oli siinä määrin hyvä, että aineistoa voidaan pitää suhteellisen luotettavana. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös se, että haastateltavilla oli täysin eri kulttuuritausta. Esimerkiksi se, miten avoimesti haastateltavat ovat tottuneet asioista Venäjällä puhumaan, saattoi osaltaan johtaa siihen, etteivät haastateltavat halunneet sanoa negatiivisia asioita suomalaisesta järjestelmästä.

Tutkimuksen ja aineistonkeruun luotettavuuteen vaikuttaa myös sekä yksilöhaastattelujen että focusryhmä -haastattelun haastattelurungot. Sohvi-hankkeen tekemiä haastattelulomakkeita muokattiin paremmin venäläistaustaisia koskevaksi. Lisäsimme esimerkiksi vertailun Suomen ja Venäjän olojen välille. Teimme ennen varsinaisia haastatteluja koehaastattelun, jossa kokeilimme haastattelulomakkeen toimivuutta venäläistaustaisten opiskelijoiden osalta. Koehaastattelun jälkeen emme huomanneet, että joitain palveluiden osia olisi haastattelulomakkeesta puuttunut. Silti on mahdollista, että olisimme saaneet tutkimuksesta vielä kattavamman, jos lomakkeessa olisi ollut enemmän joistain palveluista. Jouduimme myös jättämään sosiaalipalveluita, työvoimapalveluita sekä sosiaaliturvaa koskevat teemat pois, koska haastateltavillamme ei näihin ole oikeutta.

Lisäksi aineiston luotettavuuteen vaikuttaa konteksti, eli se, miten haastateltavien kertomat asiat riippuvat ajasta ja paikasta. Tämä vaikuttaa osaltaan tutkimuksen reliaaabeliuteen, eikä tällöin välttämättä saada samoja vastauksia, jos joku toinen haastattelisi samat opiskelijat uudestaan. Jos emme esimerkiksi olisi tehneet haastatteluja koulupäivän aikana koulun tiloissa, voi olla mahdollista, että haastateltavat olisivat avoimemmin kommentoineet myös kohdekoulun toimintaa. Haastattelujen konteksti ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, että tutkimus olisi epäluotettava tai heikko, se voi kertoa myös vain siitä, että haastateltavat mukautuvat tilanteiden muutoksiin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 186).

Alasuutarin (2011, 40) mukaan laadullisessa tutkimuksessa usein lähdetään havaintojen pelkistämisestä kulloisenkin tutkimuskysymyksen alle. Tällöin kaikki

ylimääräinen karsitaan pois. Tuomen ja Sarajärven (2002, 115) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimustehtävän vastaus puolestaan saadaan yhdistelemällä eri käsitteitä. Kuten jo aiemmin tuli esiin, heidän mukaansa sisällönanalyysi perustuu ikään kuin tulkinnalle. Siinä etsitään merkityksiä tekstile ja edetään aineistosta kohti teoreettisempaa näkemystä. Ensin siis pelkistetään, ja sen jälkeen saadut havainnot yhdistellään suuremmaksi kokonaisuudeksi. Koska kyseessä ovat tutkijan tekemät havainnot ja tulkinnat, saattavat analyysin ja tutkimustulosten luotettavuus kärsiä.

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 227) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittareina voidaan käyttää esimerkiksi tutkimuksen tarkkaa selostusta. Heidän mukaansa selostuksen tulisi tuoda tarkasti esiin aineiston hankkimisen olosuhteet, ajankäyttö, virhetulkinnat haastatteluissa, mahdolliset häiriötekijät sekä tutkijan tekemä oma arvio haastattelutilanteesta. Esimerkiksi opinnäytetyöni osalta aineiston luotettavuuteen saattaa vaikuttaa se, etten ole tehnyt itse kaikkia haastatteluja. En siis tiedä tarkasti viiden haastattelun olosuhteita, konteksteja tai ajankäyttöä. Luotan kuitenkin toisen sosionomi (AMK) -opiskelijan kykyyn ja kertomukseen haastattelutilanteista. Häiriötekijöitä omissa haastattelutilanteissani ei juurikaan ollut, sillä saimme erilliset tilat rauhallisesta paikasta haastatteluja varten. Osittainen häiriötekijä oli se, että haastateltavat tulivat haastatteluun kesken koulupäivän, joten osalla heistä saattoi olla kiire oppitunneille. Tämä on osaltaan saattanut vaikuttaa heidän vastauksiinsa, joko he ovat saattaneet kiirehtiä haastattelua tai venyttää vastauksiaan. Oma arvioni haastattelutilanteista on se, että kaikki mahdolliset häiriötekijät oli minimoitu ja haastateltavat olivat motivoituneita vastaamaan mahdollisimman hyvin ja kattavasti. Suurimpana ongelmana näen ajoittaisen kielimuurin, sillä joissain haastatteluissa ei yhteistä kieltä oikein löytynyt.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Toteutimme yksilöhaastattelut teemoittain, joten raportoin myös tulokset teemoittain. Näitä teemoja ovat arjen sujuminen, asuinolosuhteet, taloudellinen tilanne, opiskelu ja työ, sosiaaliset suhteet, terveys, vapaa-aika, palvelut ja palvelukokemukset sekä tulevaisuuden näkymät. Yksilöhaastattelujen haastattelulomake on opinnäytetyöni liitteenä (Liite 1.). Focusryhmässä käsitelimme yksilöhaastattelujen tulokset power point -esityksen kautta. Power point -diat ovat opinnäytetyössäni liitteenä (Liite 3.). Ensin käsitelen tulokset yksilöhaastattelujen osalta, minkä jälkeen käyn läpi palveluntarjoajien näkökulman yksilöhaastattelujen tuloksiin.

7.1 Yksilöhaastateltavien taustatiedot

Haastateltavat olivat 15 – 29 -vuotiaita ja he olivat kotoisin eri puolilta Venäjää. Kymmenestä haastateltavasta miehiä oli seitsemän ja naisia kolme. Kaikki haastateltavat opiskelevat samassa toisen asteen oppilaitoksessa Etelä-Pohjanmaalla, he kuitenkin olivat useamman eri alan opiskelijoita. Lisäksi haastateltavat olivat eri vuosikursseilta, joten he olivat myös asuneet Suomessa eri ajan, puolesta vuodesta puoleen toista vuoteen. Osalla haastateltavista oli taustallaan korkeakoulututkinto, yksi haastateltavista oli käynyt lukion Ukrainassa ja mennyt sen jälkeen töihin. Nuorimmat haastateltavat olivat puolestaan tulleet Suomeen heti peruskoulun jälkeen.

7.2 Focusryhmän taustatiedot

Palveluntarjoajien ryhmässä osallistujina olivat kohdekoulun koulutusalojohtaja ja erityisopettaja, lisäksi paikalla olivat opiskelijoiden edustaja, joka oli koehaastateltavamme sekä nuorille suunnatun työpajan vetäjä ja kansalaisopiston edustaja. Ryhmän vetovastuu oli minulla sekä toisella sosionomi (AMK) opiskelijalla, itse toimin ryhmän puheenjohtajana ja toinen opiskelija toimi sihteerinä. Kävimme ryhmässä aina ensin läpi edellä esittelemäni yksilöhaastattelujen tulokset ja sen jälkeen keskustelimme yhdessä palveluntarjoajien kanssa heidän ajatuksistaan sekä kehitysehdotuksistaan. Focusryhmän pohjana käyttämämme diaesitys on opinnäytetyössäni liitteenä (Liite 3.). Käyn tuloksissa teemoittain läpi palveluntarjoajien näkökulman yksilöhaastattelujen tuloksiin. Lopulliset kehityskohdat sekä toimenpiteet ja niiden reunaehdot löytyvät Johtopäätökset kappaleesta.

7.3 Yksilöhaastattelujen ja focusryhmän tulokset

Käsittelen tulokset palvelulähtöisesti, eli keskityn haastateltavien käyttämiin palveluihin, heidän kokemuksiinsa niistä sekä palveluntarjoajien näkökulmaan. Käyn tulokset läpi teemoittain siinä järjestyksessä, kuin ne ovat haastattelulomakkeessamme olleet. Käsittelen aina ensin yksilöhaastattelun, minkä jälkeen käsittelen palveluntarjoajien focusryhmän näkemyksen yksilöhaastattelujen tuloksiin. Haastattelulomake on opinnäytetyöni liitteenä.

7.3.1 Arjen sujumisen palvelut ja palvelukokemukset

Haastateltavilla oli arjen sujumiseen liittyviä palveluita muun muassa koulun tarjoamat ruuat, kansalaisopiston ja koulun järjestämät suomen kielen kurssit sekä koulun tarjoamat liikuntapalvelut. Arjen sujumista vaikeuttavaksi asiaksi koettiin

suomen kielen heikko osaaminen, tämä korostui ensimmäisenä Suomessa asuttuna vuonna.

Asiakas: It's... I think it's more better than it was in Russia because... because when I studied there, I had not much time to do what I wanted to do. Because I had study, it was not normal like here because I can study from 11 o'clock I can go to study about 4 o'clock... am pm... I don't know, because it always were difference there wasn't normal time... But here's normal, I can study from 8 to öö.... kaks pm. And then I break in what I want. It's okay now. (Haastattelu 10.)

Haastateltavat toivat esiin sitä, ettei Venäjällä vapaa-aikaa juurikaan ollut, eivätkä koulupäivät noudattaneet säännöllistä rytmää. Suomessa heillä oli säännölliset koulupäivät aamu kahdeksasta iltapäivä kahteen sekä iltaisin vapaa-aikaa. Koulupäivän jälkeen haastateltavat mainitsivat harrastavansa liikuntaa, opiskelevansa suomen kieltä, viettävänsä aikaa ystävien kanssa, tekevänsä kotitehtäviä sekä käyvänsä seurakunnan tapahtumissa.

Palveluntarjoajat painottivat tuloksia tarkasteltaessa sitä, että opiskelijoiden pääsääntöinen tehtävä Suomessa on opiskelu, ei harrastaminen. Kuitenkin myös vapaa-ajan merkitys hyvinvoinnin kannalta nähtiin tärkeänä asiana, vaikkakin tässä asiassa vastuuta siirrettiin myös opiskelijoille. Palveluntarjoajien mukaan on opiskelijasta itsestään kiinni, miten hän aikansa käyttää.

..nimenomaan nämä kurssit mitä kouluajan jälkeen ovat tämmöstä harrastustoimintaa varten on, nii niillä pyritään estämään sitä että ei tulis näitä turhautumisia sillä tavalla että ei oo tekemistä. Aivan varmasti jos vaan opiskelija itse haluaa niin tekemistä kyllä löytyy. (focusryhmän aineisto.)

Palveluntarjoajat myös tiedostivat kielitaidon tuomat haasteet opiskelijoiden arjessa. He kuitenkin painottivat myös kielitaidon kehittymisen ja kehittämisen merkitystä. Hyvänä asiana nykytilanteessa koettiin opiskelijoille koulun tarjoamat kolme ilmaista ateriala päivässä sekä se, että koulu tukee 150 eurolla kuukaudessa viikonloppujen ruokailuja. Tämän nähtiin edistävän opiskelijoiden hyvinvointia. Suomessa arjen sujumista helpottavan kotoutumisen osalta työssäoppimisjaksojen merkitys nähtiin suurena. Etenkin työssäoppimisen

ohjaajalla nähtiin olevan todella suuri merkitys suomalaisesta kulttuurista sekä työstä kertojana sekä perehdyttäjänä.

7.3.2 Asumisen tukemisen palvelut ja asuinolosuhteet

Kaikki haastateltavat asuivat oppilaitoksen asuntolassa, missä miehille ja naisille oli erilliset asuntolat. Asuminen asuntolassa on opiskelijoille ilmaista lukuun ottamatta takuuvuokraa, jonka he saavat takaisin muuttaessaan pois asuntolasta, jos asunto on pidetty hyvässä kunnossa. Yhdessä asunnossa asuu neljä opiskelijaa kahden hengen huoneissa. Viidellä haastateltavista oli huonetoveri samassa huoneessa. Kahdeksalla kymmenestä haastateltavasta oli asuintoveri samassa asunnossa, kaksi haastateltavaa eivät kertoneet, että onko heillä huonetoveria tai asuintoveria. Kaikki haastateltavat kokivat asuntolan turvallisen ja viihtyisänä, lisäksi puolet haastateltavista korosti, että asuinolosuhteet ovat nyt paremmat kuin Venäjällä. Asumiseen liittyväksi ongelmaksi mainittiin kotitöiden jakaminen ja huonetoveri. Lisäksi mainittiin se, että kaikki asuintoverit olivat venäläisiä. Tätä haastateltavat perustelivat sillä, että suomalainen asuin- tai huonetoveri olisi parantanut valmiuksia suomen kielen opiskeluun. Kuitenkin yksi haastateltava mainitsi, että hänellä on suomalainen huonetoveri.

Mä asun suomalaisen pojan kanssa sitten. Hän on pieni poika, meillä ei oo yhteistä aihetta puhumaan mutta silti me pyritään puhumaan keskenään koska hän kyllä ymmärrä että minun täytyy puhua Suomea opiskellakseni sitä. (Haastattelu 1.)

Yksilöhaastattelussa tuli ilmi, että opiskelijat kaipaivat suomalaista huonetoveria, jotta he voisivat harjoitella suomen kieltä myös arkielämän tilanteissa. Tätä asiaa palveluntarjoajat kommentoivat siten, ettei suomalaisia opiskelijoita riitä kaikille venäläisille, sillä suomalaiset kulkevat kouluun pääsääntöisesti linja-autolla vanhempiensa luota. Lisäksi esiin tuotiin se, että asuntolassa asuvat suomalaisopiskelijat ovat velvoitettuja kulkemaan viikonlopuksi kotiinsa, jos heidän vanhempansa kohtuullisen matkan päässä asuvat. Esiin tuotiin myös se, ettei

koulu halua erottaa ystävyksiä. Jos siis Venäjältä tulee opiskelemaan ystävykset, voidaan heidät sijoittaa huonetovereiksi.

.. venäjällä mä asuin tyttöystäväni kanssa nii täällä pitää sitten erottaa, asun täällä.. ja käymme toisemme, kylässä. Erittäin tota, alussa se oli meistä aika ahdistava.. mutta nyt siihen tottunut. (Focusryhmän aineisto.)

Palveluntarjoajat toivat esiin sellaisen ongelman, ettei koululla ole tarjota perheasuntoja. Etenkin seurustelevien pariskuntien kohdalla tämä koettiin ongelmana, joka usein ratkeaa sillä, että joko pariskunta hankkii asunnon kaupungilta tai sitten he tyytyvät asumaan erillisissä asuntoloissa. Asuntoloiden asuntojen kuntoa pidetään yllä remontoimalla niitä koulun budjetin asettamien rajojen mukaan. Palveluntarjoajat kuitenkin sanoivat, ettei asuntojen kuntoon liittyen ole tullut valituksia. Asuntoloissa tapahtuvaan häiritsevään käyttäytymiseen puututaan välittömästi, esimerkkitapauksena palveluntarjoajat mainitsivat häiritsevän kovaäänisen musiikin kuuntelun.

7.3.3 Tulonlähteet ja taloudellinen tilanne

Kuten jo aiemmin on tullut ilmi, ei venäläisillä opiskelijoilla ole oikeutta Suomen sosiaaliturvaan. Lisäksi heidän viisumihakemuksessaan edellytetään, että viisumin hakijalla on riittävä taloudellinen turva takanaan, jotta hän voi elättää itsensä maassa oleskelun aikana. Opiskelijoiden mahdollisten tulojen lisäksi oppilaitos tuki opiskelijoiden viikonloppuruokailuja 150 eurolla kuukaudessa. Arkisin opiskelijat saivat aamiaisen, lounaan sekä päivällisen ilmaiseksi koululta.

Näihin koulun tukitoimiin haastateltavat olivat todella tyytyväisiä. Neljä haastateltavaa kymmenestä sai lisäksi taloudellista tukea perheeltään, lisäksi yksi haastateltavista kertoi lainaavansa tarvittaessa rahaa ystäviltaan. Kukaan haastateltavista ei ole Suomessa asuessaan turvautunut lainoihin tai pikavippeihin. Koehaastattelussa paikalla ollut venäläisopiskelijoiden avustaja kertoi, ettei rahan lainaaminen kuulu venäläiseen kulttuuriin. Säästääkseen varojaan haastateltavat kertoivat valitsevansa kahden tuotteen väliltä

edullisemmän sekä karsivansa ylimääräisiä menoja. Haastateltavat kuitenkin kokivat, että he tulevat toimeen nykyisellä tulotasollaan. Kuitenkin kuusi haastateltavaa kymmenestä mainitsi suoraan olevansa tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa, neljä puolestaan kaipaisi lisää tuloja. Rahansa haastateltavat käyttivät pääsääntöisesti ruokaan sekä itsensä tai seurustelukumppaninsa hemmotteluun, silloin kun siihen oli varaa. Taloudellisen tilanteen vaikutusta kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin haastateltavat eivät pitäneet merkityksellisenä.

Palveluntarjoajien näkemys opiskelijoiden taloudelliseen tilanteeseen oli yleisesti ottaen positiivinen, etenkin koulun tarjoamien etuuksien vuoksi. Näitä etuuksia ovat siis ilmaiset ruokailut arkisin, viikonloppujen ruokailujen tukeminen sekä ilmainen asuminen, mihin kuuluu asunnon lisäksi veden ja sähkön käyttö. Elämisen kustantamiseen liittyen koulu on pitänyt tiedotustilaisuuksia, joissa opiskelijoita on muun muassa kehoitettu välttämään pikavippejä ja kulutusluottoja. Entisten opiskelijoiden kohdalta tiedettiin tapauksia, joissa opiskelija oli näihin turvautunut.

7.3.4 Opiskelupalvelut

Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä nykyiseen oppilaitokseensa. Suurimman haasteen opiskeluissa aiheuttivat kieliongelmat, etenkin ensimmäisenä vuonna. Suomen kielen kurssiin haastateltavat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä, ongelmiksi mainittiin vain liian suuret ryhmäkoot sekä puhekielen osuuden vähyyt. Haastateltavat toivoivat puhekielen lisäämistä suomen kielen kursseilla. Lisäksi toivottiin suomalaisten ja venäläisten opiskelijoiden tiiviimpää kanssakäymistä ja yhteistyötä.

Oppilaitos järjestää joka kevät ulkomaalaisille opiskelijoille kielikokeet, joilla koulu seuraa suomen kielen taidon kehittymistä. Jos kielitaito ei ole kehittynyt riittävästi, joutuu opiskelija palaamaan takaisin kotimaahansa. Tämä vaikuttaa osaltaan siihen, että opiskelijoiden opiskelumotivaatio oli todella korkea. Koulu kuitenkin tukee venäläisten opiskelijoiden sopeutumista suomeen sekä kielen oppimista

muun muassa siten, että koululla on kaksi venäläistaustaista naista työskentelemässä koulunkäyntiavustajina. Haastateltavat kokivat nämä avustajat todella tärkeiksi, eivätkä haastateltavat ole kokeneet, että he tarvitsisivat koulun puolelta muita tukitoimia opiskelujensa tueksi.

Palveluntarjoajat painottivat motivaation merkitystä sekä opiskelujen että kielitaidon kehittymisen kannalta. Etenkin kielitaidon kehityksessä motivaatiolla nähtiin suuri merkitys. Lisäksi he painottivat sitä, että opiskelijoiden kielitaidon pitää kehittyä, jotta oleskelu Suomessa voi jatkua seuraavana vuonna. Tätä kielitaidon kehitystä seurataan vuosittaisten kielikokeiden kautta. Kielikokeiden lisäksi opiskelija voi halutessaan suorittaa erillisen kielitutkinnon, millä hän voi sitten myöhemmin hakea Suomen kansalaisuutta.

7.3.5 Työskentely Suomessa

Haastateltavien viisumi rajoittaa heidän työskentelyään siten, että he voivat työskennellä koulunkäynnin ohella 25 tuntia viikossa. Suurin osa haastateltavista olikin tehnyt töitä Suomessa joko koulun ohella tai koulun kesäloman aikana. Lisäksi suurin osa oli tehnyt töitä Venäjällä, mistä heillä oli vieläkin rahaa säästössä. Kaksi haastateltavaa kymmenestä eivät olleet tehneet vielä töitä ollenkaan, mutta nämä haastateltavat olivat kaksi nuorinta, mikä osaltaan vaikuttaa työkokemuksen puuttumiseen. Yhdeksän haastateltavaa kymmenestä haluaisi tulevaisuudessa työllistyä Suomeen, yksi haastateltava ei ollut vastannut mitään tulevaisuuden työllistymistoiveisiin. Lisäksi yksi haastateltava nosti Suomen rinnalle Euroopan tulevaisuuden työllistymismahdollisuutena. Kukaan haastateltavista ei halunnut palata takaisin Venäjälle koulun jälkeen. Haastateltavat kuitenkin kokivat, että Suomesta oli vaikea saada töitä, mihin osaltaan varmasti vaikuttaa se, ettei haastateltavilla ollut oikeutta Työ- ja Elinkeinotoimiston palveluihin.

Suurin osa opiskelijoista oli palvelujentarjoajien mukaan töissä koulun loma-aikoina sekä osa myös viikonloppuisin koulun ohella. Työskentelystä

palveluntarjoajat kommentoivat aiemman opintojen ohella työskentelyn lisäksi, että koulu tarjoaa työssäoppimisjaksojen kautta verkostot työllistymiseen. Opiskelija kuitenkin hankkii työpaikan itse, mutta koulu tukee kertomalla paikallisista työnantajista. Palveluntarjoajilla oli sellainen käsitys, että ulkomaalaiset opiskelijat työllistyvät hyvin valmistuttuaan, ja suurin osa työllistyy Suomeen.

7.3.6 Sosiaaliset suhteet ja niiden tukipalvelut

Koulu tarjosi mahdollisuuden tavata Venäjällä olevia läheisiä järjestämällä kyydityksiä Venäjälle aina lomien alussa. Kaikilla haastateltavilla oli kuitenkin ystäviä myös Suomessa. Huolenaiheeksi sosiaalisten suhteiden osalta mainittiin pitkät välimatkat Venäjällä asuviin läheisiin. Haastateltavat kaipasivat myös lisää sosiaalista kanssakäymistä suomalaisten kanssa. He mainitsivat myös, että venäläiset opiskelijat tukevat toinen toistaan, koska kukaan ei halua takaisin Venäjälle.

Palveluntarjoajat toivat esiin, ettei koulu tarjoa kyytiä Venäjälle kesäloman aikana. Kesäloman poikkeus johtuu siitä, että suurin osa opiskelijoista jää kesäksi työskentelemään Suomeen. Koulun sisäisten sosiaalisten kontaktien kehitysehdotuksena tarjosimme niin sanottua tutor-toimintaa, jossa vanhemmat opiskelijat opastavat ja tukevat aloittavia opiskelijoita. Palveluntarjoajat kuitenkin kertoivat, että tutor-toimintaa on aiemmin koulussa kokeiltu, mutta opiskelijoiden motivaation ja kiinnostuksen puutteen vuoksi toiminta ei lähtenyt käyntiin. Ylempien vuosiluokkien opiskelijoilla ei ollut kiinnostusta opastaa ensimmäisen vuoden aloittavia opiskelijoita.

Siinä on varmasti paljon ikäkysymyksiä, mitä mä oon seurannu nii huomannu että.. ku venäläiset opiskelijat on paljon vanhempia ja sitte meillä on näitä kuustoistakesäsiä... varsinki täs ekaluokalla nii eihä ne tuu sillä lailla toimeen ollenkaa, toisilla on jo ajokortti ja niillon aivan eri ikäkausii tässä menossa. Siinä on varmasti suuri ongelma siinä. (Focusryhmän aineisto.)

Sitaatistakin tulee ilmi sama ongelma, joka myös nostettiin palveluntarjoajien ryhmässä esiin, opiskelijoiden välinen ikäero. Haastateltavissammekin nuorin oli 15-vuotias ja vanhin 29-vuotias, eli heillä on aivan eri ikäkaudet menossa, kuten edellä mainitussa sitaatissa todettiin. Tämä osaltaan vaikeuttaa tutustumista sekä sosiaalisten suhteiden luomista opiskelijoiden keskuudessa. Lisäksi palveluntarjoajat toivat esiin sen, että esimerkiksi kansalaisopiston kaikille suunnatuilla kursseilla venäläisopiskelijat voivat luoda suhteita suomalaisten kanssa.

7.3.7 Terveyspalvelut ja kokemukset

Kouluruokailuun haastateltavat olivat erittäin tyytyväisiä, he kertoivat sen olevan ilmaista, terveellistä ja monipuolista. Muutama haastateltava oli käynyt lääkärissä tai hammaslääkärissä, muutoin haastateltavat eivät maininneet heillä olleen mitään kausiflunssaa suurempaa vaivaa. Psykkistä terveyttä alentavista tekijöistä haastateltavat mainitsivat yksinäisyyden sekä taloudellisen tilanteen tuoman stressin. Haastateltavat kokivat liikkuvansa tarpeeksi ja suurin osa haastateltavista kertoikin harrastavansa liikuntaa (Ks. Kuvio 2. s. 51).

Kaikki haastateltavat kokivat terveytensä hyväksi Suomessa asuessaan, lisäksi muutama oli parantanut terveystottumuksiaan muun muassa lopettamalla tupakoinnin sekä syömällä terveellisemmin. Muutama haastateltava kertoi käyttävänsä alkoholia harvakseltaan, esimerkiksi juhlissa tai saunan yhteydessä, he eivät kuitenkaan kokeneet tällaista käyttöä ongelmalliseksi. Huumausaineista haastateltavat eivät puhuneet mitään.

No ei tupakoi milloinkaan. No alkoholi joskus olut jos viikonloppuna, no se on. Luulen että ei ongelmaa, koska liian pieni ja kaikki on kunnossa. Suomessa on iso hinta jos menee baariin, en halua ostaa paljon olutta, koska liian hinta on kasva, iso hinta tai en pidä paljon alkoholia. (Haastattelu 4.)

Koulu järjestää aloittaville opiskelijoille terveystarkastuksen, joka järjestetään kouluterveydenhoidossa. Koulun terveydenhoitaja puolestaan on yhteinen

paikallisen lukion kanssa, ja vastaanoton fyysinen sijainti on kohdekoulun läheisyydessä. Lisäksi palveluntarjoajien ryhmässä tuli esiin se, että venäläisillä opiskelijoilla on viisuminsa puolesta velvollisuus hankkia vakuutus, jolla he kustantavat ja saavat kaikki terveydenhoitopalvelut Suomessa. Terveysongelmista asuntolassa tapahtuvaan päihteiden käyttöön koululla on nollatoleranssi, ja siihen puututaan välittömästi. Seurauksena voi olla väliaikainen asuntolasta erottaminen ja jos päihteiden käyttöä asuntolassa uudestaan havaitaan, voidaan jopa koko opiskeluoikeus evätä.

7.3.8 Vapaa-ajan palvelut

Haastateltavat korostivat vapaa-ajan ja harrastusten merkitystä hyvinvoinnille, etenkin liikuntaharrastusten merkitystä korostettiin vastauksissa. Tätä perusteltiin muun muassa siten, että liikuntaharrastusten parissa tapasi muita ihmisiä, sekä venäläisiä että suomalaisia, lisäksi haastateltavat pitivät liikuntaa tärkeänä. Koulu tarjoaa opiskelijoille liikuntaharrastukseen mahdollisuuksia muun muassa iltaisin avoinna olevan kuntosalin sekä liikuntasalissa olevien ryhmälajien vuoron. Yksi haastateltavista koki, että hän tarvitsisi enemmän liikuntaharrastuksia. Lisäksi yksi haastateltavista korosti liikunnanopettajan merkitystä liikuntaharrastusten tukemisessa. Harrastuksiksi haastateltavat mainitsivat liikunnan, elokuvien katsomisen, ystävien kanssa ajan viettämisen sekä suomen kielen opiskelun. Vapaa-ajan viettämistä heikentävänä tekijänä nähtiin se, että oppilaitos sijaitsi pienellä paikkakunnalla, jolla ajanviettimisen mahdollisuuksia on rajallisesti. Etenkin kulttuuripalveluita haastateltavat olisivat kaivanneet lisää.

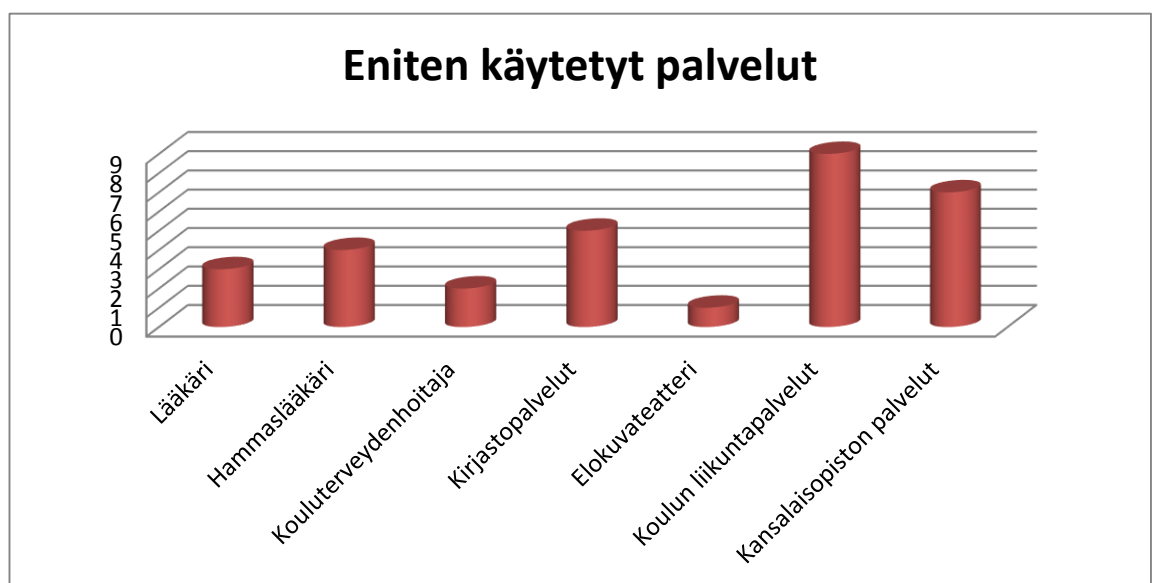
Palveluntarjoajat toivat esiin jo aiemmin sen, että vapaa-ajan toiminnalla pyritään ehkäisemään turhautumisia, näitä vapaa-ajan toimintoja ovat muun muassa kansalaisopiston kurssit, koulun tarjoamat liikunta- sekä musiikkiharrastusmahdollisuudet. Liikuntaryhmät ovat avoimia kaikille koulun opiskelijoille, joten liikuntaharrastuksen kautta venäläisopiskelijat voivat solmia sosiaalisia suhteita suomalaisten kanssa. Musiikkiharrastusta koulu tuki tarjoamalla tilat sekä antamalla opiskelijakunnalle resursseja muun muassa

soittimien hankkimiseen. Opiskelijakunta järjestää myös vapaa-ajan matkoja opiskelijoille lähialueen kaupunkeihin sekä muihin kohteisiin, varsinaisia luokkaretkiä koulu ei järjestä. Myös venäläiset avustajat järjestävät vapaa-ajan toimintaa suoraan venäläisopiskelijoille kohdennettuina. Näin venäläisopiskelijat voivat verkostoitua keskenään sekä tutustua Suomen kulttuuriin.

7.3.9 Palvelut ja palvelukokemukset

Kuten jo aiemmin on huomattu, haastateltavat ovat oikeutettuja vain kansalaisopiston palveluihin, terveys-, vapaa-ajan- sekä liikuntapalveluihin. Lisäksi he saavat käyttää oppilaitoksen tarjoamia palveluita. Kaikki haastateltavat ovat esimerkiksi käyneet koulun järjestämässä terveystarkastuksessa ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Koulu paikkaa julkisen sektorin palveluita, sillä koulu tarjoaa haastateltaville asumispalveluita, neuvontaa ja ohjausta esimerkiksi työnhakuun sekä kotouttamisperiaatteen mukaisia palveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi venäläistaustaisten avustajien toiminta sekä yhteinen harrastustoiminta suomalaisten kanssa.

Kuvio 2. Haastateltavien eniten käyttämät palvelut.

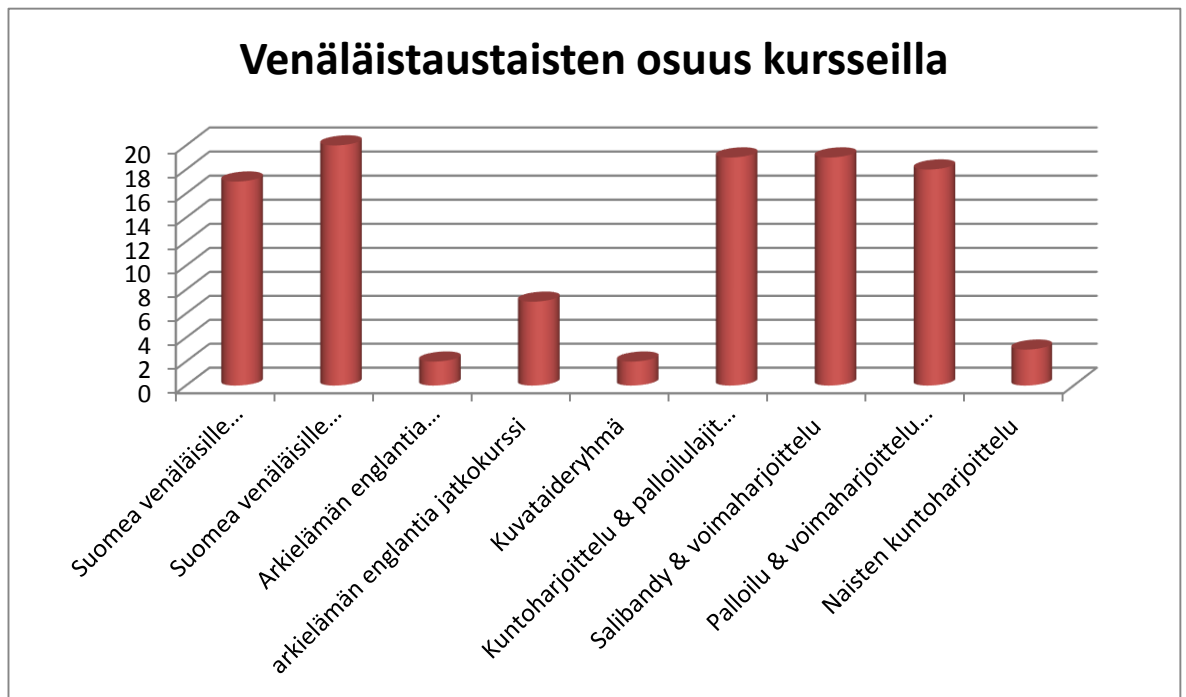
Useimmin haastateltavat mainitsivat käyttäneensä koulun liikuntapalveluja, joita ovat muun muassa iltaisin opiskelijoille avoinna oleva kuntosali sekä erilaisten joukkuelajien pelaaminen liikuntasalissa. Toiseksi eniten haastateltavat käyttivät kansalaisopiston palveluita, joista korostettiin etenkin suomen kielen kurssin tärkeyttä. Lisäksi haastateltavat olivat olleet muun muassa englannin ja espanjan kielten kursseilla. Käytettyihin palveluihin haastateltavat olivat olleet tyytyväisiä ja he kokivat, että palveluiden piiriin oli helppo päästä ja palveluja on Suomessa helppo saada.

I really liked that people in Finland can understand English, because if you come Russia and try to speak someone they say, they... I don't know, I don't speak English. I don't understand you... and a lot of sorriest (epäselvää nauhoituksessa) I could be explain in English, it's very good because I studied it there because I knew it is really important when you live in here, to live in Europe, just communicate to other. (Haastattelu 10.)

Suomen kieli on ollut osalla haastateltavista ongelmana, mutta yksi haastateltavista nosti esiin sen, miten hieno asia on suomalaisten sujuva englannin kielen taito. Hän kertoi kommunikoineensa hammaslääkärin kanssa englanniksi, jotta sai kerrottua asiansa. Haastatteluista tuli ilmi myös se, että mitä kauemman aikaa haastateltavat olivat Suomessa asuneet, sitä enemmän he olivat palveluja käyttäneet. Tämä tuli ilmi siten, että puoli vuotta Suomessa asuneet eivät olleet juurikaan palveluja käyttäneet, jos vertailukohteena olivat puolitoista vuotta Suomessa asuneet.

Palveluista etenkin kansalaisopisto tarjoaa monia erilaisia myös venäläisille avoimia palveluja. Kursseista suomen kielen kurssit olivat suunnattuja maahanmuuttajille, mutta muut kurssit ovat avoimia myös kantaväestölle. Focusryhmässä kansalaisopiston edustaja toi esiin, että hänen laskujensa mukaan kansalaisopiston kirjoilla on venäläisiä muillakin kuin suomen kielen kursseilla. (Kuvio 3.) Hän kertoi myös, ettei kansalaisopiston kursseilla ole läsnäolopakkoa, joten kursseilla harvoin on paikalla yhtä aikaa kaikki sinne ilmoittautuneet henkilöt. Ruotsin kielen kurssin järjestämiseen kansalaisopiston edustaja otti kantaa siten, että kyseistä kurssia on yritetty aika ajoin järjestää, mutta osallistujia on ollut niin vähän, ettei kurssi ole päässyt käyntiin.

Kuvio 3. Venäläistaustaisten osuus Kansalaisopiston kursseilla kansalaisopiston edustajan mukaan.

Palveluntarjoajat toivat esiin muutamia ongelmakohtia palveluissa. Ensimmäinen oli se, ettei työpaja voi ottaa asiakkaakseen muita kuin kuntayhtymän asiakkaita. Tämä johtuu siitä, että työpaja on osa koulun erityisopetusta, eikä esimerkiksi riittämätön kielitaito riitä perusteeksi erityisopetukseen pääsemiselle. Lisäksi ongelmaksi koettiin huonot kulkuyhteydet lähialueen kaupunkeihin, mutta samalla tiedostettiin myös se, että kyseessä on pieni paikkakunta, joka ei voi tarjota kaikkia tarpeellisia palveluita asukkailleen. Palveluntarjoajat toivat esiin sen, että kyseinen kunta on mukana ulkomaalaisten opiskelijoiden kotouttamishankkeessa, joka kuitenkin on päättymässä piakkoin. Hankkeessa ulkomaalaisia opiskelijoita on haastateltu siitä, millaisia palveluita he tarvitsisivat ja näihin palveluntarpeisiin on sitten hankkeen kautta pyritty vastaamaan.

Kehitysehdotuksia palveluiden osalta olivat yhteistyön lisääminen kansalaisopiston ja koulun välillä, jotta voidaan parantaa kursseista tiedottamista ja tätä kautta saataisiin lisää osallistujia kursseille. Lisäksi työpajalle haluttaisiin mahdollisuus ottaa asiakkaikseen muitakin kuin kuntayhtymän asiakkaita. Valintakriteerejä

laskemalla saataisiin tuettua myös venäläisopiskelijoita entistä paremmin silloin kun sille on tarvetta.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten henkilöiden palvelukokemuksista löytyy verrattain vähän tutkimustietoa. Etenkin tutkinto-opiskelijoiden osalta tutkimustietoa on vähän, vaihto-oppilaita ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita on tutkittu enemmän. Maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat kuitenkin asuneet Suomessa ennen opintojaan, kun taas tutkinto-opiskelijat ovat tulleet Suomeen vain opiskelemaan, usein ilman mitään aiempaa kontaktia Suomeen. Tutkimustiedon puutteesta johtuen olikin mielenkiintoista lähteä selvittämään sitä, mitä palveluita ulkomaalaiset opiskelijat saavat. Lisäksi tarkastelin palveluihin liittyviä reunaehtoja, opiskelijoiden kokemuksia palveluista sekä palveluiden toimivia ja kehitettäviä puolia. Palveluihin liittyviä reunaehtoja ovat lainsäädäntö, joka määrää esimerkiksi sosiaaliturvan ulkopuolelle jäämisen. Reunaehtoja ovat myös taloudelliset ja aineelliset resurssit sekä haastateltavien vaihteleva kielitaito. Haastateltavat saavat muilta osin samat palvelut kuin kantaväestö, mutta työvoima- ja sosiaalipalveluita he eivät saa lainkaan. Lisäksi he jäävät Suomen sosiaaliturvan ulkopuolelle.

8.1 Palvelut ulkomaalaistaustaisille

Maahan tulijat saavat erilaisia palveluita riippuen osittain heidän statuksestaan uudessa maassa. Esimerkiksi pakolaisille on tarjolla erilaisia palveluita kuin opiskeleville tai töitä tekeville maahanmuuttajille. Pakolaiset saavat yleisesti ottaen enemmän kotoutumispalveluita kuin muut maahanmuuttajat, johtuen heidän kriisiperäisestä kotimaastaan lähtemisestä. Tällaisissa tilanteissa kotoutumispalvelut ovat hyvä keino ehkäistä maahan tulijoiden syrjäytyminen ja tukea heidän integroitumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Pakolaisista poiketen ulkomaalaiset opiskelijat eivät juuri saa julkisen sektorin kotoutumispalveluita. He puolestaan saavat koulultaan tukipalveluita, jotka voidaan rinnastaa kotoutumispalveluihin. Esimerkiksi Työ- ja elinkeinotoimisto (Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, 2014) tarjoaa kotoutumissuunnitelman tekoa. Siinä

tarkastellaan maahanmuuttajan tarvetta muun muassa suomen kielen koulutukselle, kotoutumiskoulutukselle tai muulle koulutukselle sekä työkokeilulle tai työelämävalmennukselle. Kaikkia näitä ulkomaalaiset opiskelijat saavat koulultaan, sillä koulu tarjoaa heille suomen kielen koulutusta, tietoa työelämästä sekä tutustumista suomen kulttuuriin. Koulu tarjoaa heille myös koulutusta työelämää varten, samoin kuin se tarjoaa koulutusta kantaväestölle. Kohdekoulumme tarjosi haastateltaville myös ilmaisen asumisen, kolme ilmaista ateriaa päivässä sekä 150 euroa kuukaudessa viikonloppujen ruokailuja varten. Vaikka koulu tukeekin haastateltavia hyvin, kokivat he, ettei heidän tulotasonsa riitä kunnolla elämiseen. Haastateltavien mukaan se riittää vain selviytymiseen, kuten opinnäytetyöni johdantoon nostamani sitaatti ilmentää.

Nyt on luulen, kaikki on hyvin, koska nyt on vähän helpompi kuin yksi vuotta sitten. Ymmärrän vähän parempi mitä voin. Mitä lähellä, mitä voin tehdä, mihin voin mennä. Nyt on helpompi kasvaa. (Haastattelu 4.)

Haastateltavamme toivat esiin sen, että ajan myötä he oppivat tietämään, mitä palveluita heille on saatavilla. Totesimme tämän myös tutkimustuloksissa, sillä kauemman Suomessa olleet opiskelijat olivat käyttäneet palveluita enemmän kuin vasta Suomeen saapuneet opiskelijat. Lisäksi haastateltavat toivat esiin sen, että koulun tuki, harrastukset sekä muut palvelut tukivat heidän hyvinvointiaan Suomessa. Kouluterveydenhoidon ohella opiskelijat saavat käyttää julkisia terveyspalveluita Suomessa, sillä heillä on oltava vakuutus, joka korvaa terveyspalveluiden aiheuttamat kulut. Vapaa-ajan palveluita ja kulttuuripalveluita ulkomaalaiset opiskelijat saavat käyttää samalla tavoin kuin kantaväestö.

8.2 Palvelukokemukset

Opiskelijoiden palvelukokemukset puolestaan olivat pääsääntöisesti positiivisia kaikkien heidän käyttämiensä palveluiden osalta. Haastateltavani kertoivat käyttävänsä eniten liikuntapalveluita sekä Kansalaisopiston palveluita. Haastateltavat käyttivät myös kirjaston palveluita sekä terveydenhoidon puolelta

hammaslääkärin palveluita. (ks. Kuvio 3. s. 51.) Hyvänä palveluissa koettiin palveluiden hyvä taso sekä asiakaspalvelu. Kehitettävänä palveluissa koettiin yhteisen kielen puute, vähäiset kontaktit suomalaisten kanssa sekä joidenkin palveluiden puute. Esimerkiksi työnhakuun haastateltavat kaipaivat tukea, lisäksi kulttuuripalveluita koettiin olevan liian vähän saatavilla. Yleisesti ottaen haastateltavat olivat kuitenkin tyytyväisiä saatavilla oleviin palveluihin. Haastatteluista tuli ilmi, että mitä pidempään haastateltavat ovat Suomessa asuneet, sitä enemmän he ovat palveluita käyttäneet ja sitä parempi kielitaito heillä on. Nämä asiat puolestaan voivat liittyä toisiinsa, palveluita tulee ehkä käytettyä enemmän, kun on yhteinen kieli millä kommunikoida palveluntarjoajien kanssa. Näin asiakas tulee kuulluksi ja saa asiansa hoidettua. Lisäksi tietoisuus palveluista varmasti kasvaa ajan myötä.

8.3 Maahan muuttamisen luvat

Maahanmuuttoviraston verkkosivujen (EU-kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset 2013) mukaan Suomeen muuttamiseen liittyvät luvat vaihtelevat maahan muuttajan statuksen mukaan. Pakolainen saa pakolaisstatuksensa yhteydessä oleskeluluvan, Euroopan Unionin tai siihen rinnastettavien maiden kansalainen ei varsinaista oleskelulupaa tarvitse. Myös maahan muuton syy vaikuttaa lupa-asioihin, esimerkiksi opiskelija tarvitsee eri viisumin kuin työtä tekevä maahan tulija. Opiskelijan viisumi sallii työskentelyä 25 tuntia viikossa, kun taas työssäkäyvän viisumi sallii useimmiten rajattoman työn teon (Työnteko-oikeus [Viitattu 15.3.2013]). Viisumit myönnetään useimmiten opiskelijoille vuodeksi, ja niitä jatketaan vuosi kerrallaan. Jatkuvan oleskeluluvan voi saada, jos maassa olemisen syy muuttuu, henkilö esimerkiksi avioituu suomalaisen kanssa. Neljä vuotta jatkuvalla oleskeluluvalla asunut voi hakea pysyvää oleskelulupaa, mikä edellyttää pysyvää asumista Suomessa. Oleskelulupaa voi hakea, kun on asunut riittävän kauan Suomessa.

8.4 Hyvinvointi

Työssäni totesin, että hyvinvointi koostuu useista eri osa-alueista, joita ovat muun muassa taloudellinen toimeentulo, ravitsemus, terveys, sosiaaliset suhteet sekä yhteiskunnallinen ja kulttuurinen osallisuus (Niemelä 2010, 34). Muun muassa nämä osa-alueet muodostavat ihmisen hyvinvoinnin ja merkityksen elämälle. Jokaisen osa-alueen hyvinvointi puolestaan vaikuttaa muihin osa-alueisiin, jos esimerkiksi toimeentulo ei ole turvattu voi ravitsemus ja sitä kautta terveys kärsiä. Maahanmuuttajilla nämä osa-alueet eivät ole aina turvattuja, kotimaansa tai uuden maan osalta. Esimerkiksi pakolaisilla on saattanut olla kotimaassaan suuriakin puutteita edellä mainituissa osa-alueissa. Tällöin uuden maan on paikattava entiset puutteet, jotta se saa maahan tulijoista työtä tekeviä veronmaksajia. Lisäksi osa maahanmuuttajista tarvitsee koulutuksen, sillä kaikilla sitä ei ole. Ammatin oppimisen lisäksi maahanmuuttajat tarvitsevat hyvän paikallisen kielen taidon, sillä yhteinen kieli valtaväestön kanssa on lähestulkoon elinehto uudessa maassa asumiselle.

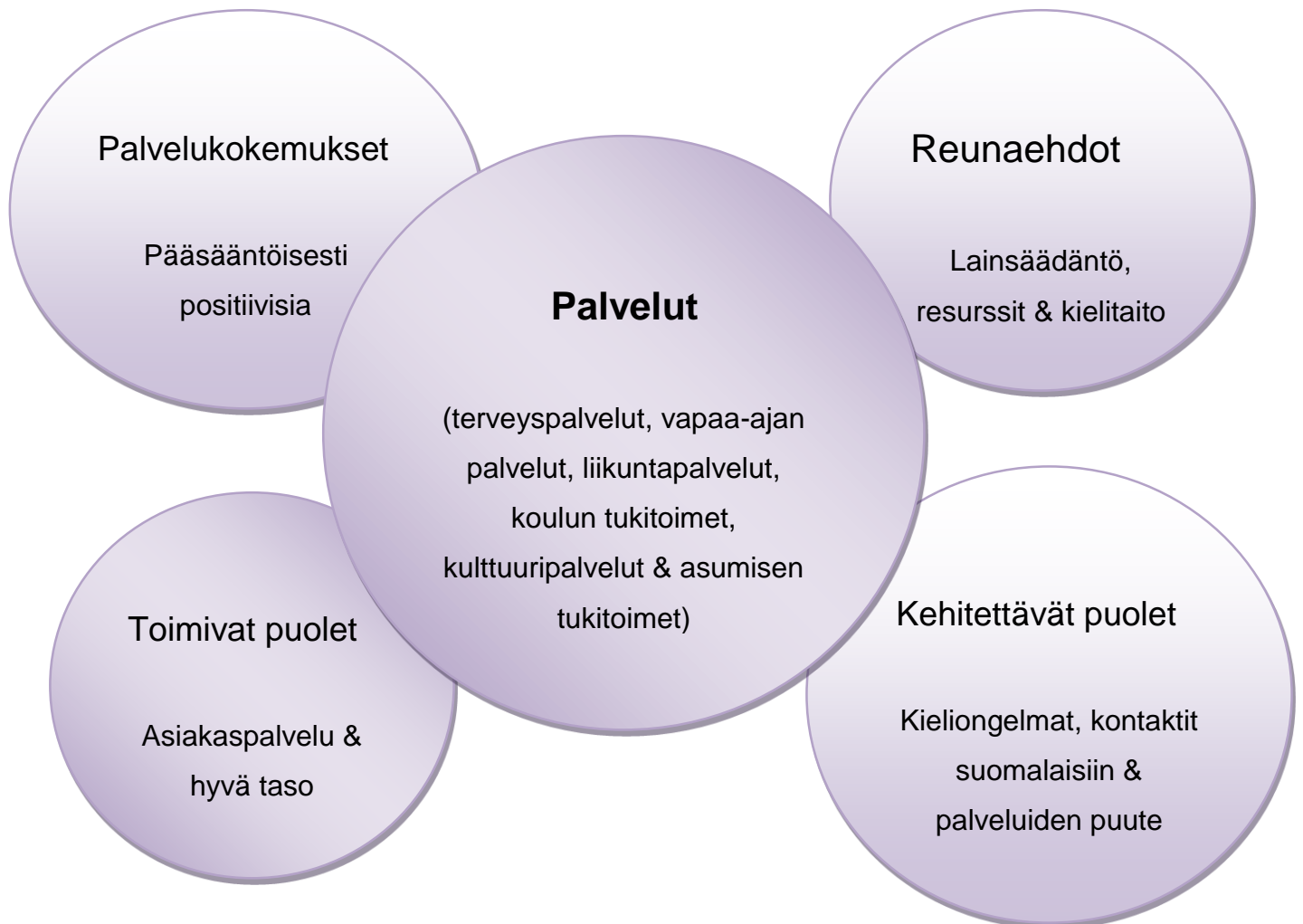
8.5 Johtopäätösten yhteenveto

Kuviossa 4. (s. 60) tarkastelen tutkimuskysymyksiäni sekä niiden tuloksia. Pääkysymyksenäni oli se, mitä palveluita haastateltavat saavat. He saavat siis terveyspalvelut, vapaa-ajanpalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut sekä koulun ja asumisen tukitoimet samoin kuin valtaväestö. Näihin palveluihin haastateltavat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä. Alakysymyksinä minulla olivat palveluiden saamiseen liittyvät reunaehdot, palveluiden kehitettävät ja toimivat puolet sekä haastateltavien palvelukokemukset. Kuten jo aiemmin totesin, reunaehdoja ovat lainsäädäntö, taloudelliset ja aineelliset resurssit sekä kielitaito. Lainsäädäntö rajaa haastateltavat joidenkin palveluiden, kuten sosiaalipalveluiden ulkopuolelle. Näin ollen haastateltavat jäävät joissain asioissa ilman tukea, mitä koulu on omalla toiminnallaan yrittänyt paikata. Aineelliset ja taloudelliset resurssit puolestaan rajaavat sekä kohdekoulun että -kunnan toimintaa, sillä kyseessä on verrattain pieni kunta, jolla resursseja ei ole loputtomasti. Haastateltavat jäävät siis ilman

joitain kulttuuripalveluita, ellei heillä ole jotain kulkuneuvoa, jolla päästä lähialueen palveluiden piiriin. Kielitaito puolestaan koettiin ongelmalliseksi tilanteissa, joissa yhteinen kieli puuttuu kokonaan. Tämä vaikeuttaa asioimista Suomessa todella paljon. Kuitenkin tutkimustuloksista totesimme, että kielitaito paranee sitä mukaa, mitä haastateltavat Suomessa oleskelevat. Tällöin myös asiointi Suomessa helpottuu. Esiin nostettiin myös suomalaisten hyvä englannin kielen taito, josta oli ollut apua yhdelle haastateltavalle.

Palveluiden kehitettäviä puolia olivatkin jo edellä mainittu joidenkin palveluiden puute ja kieliongelmat sekä suomalaisten kanssa olevien kontaktien vähyyys. Esimerkiksi haastateltavat toivoivat suomalaisia asuintovereita ja palveluntarjoajat puolestaan kertoivat, ettei suomalaisia opiskelijoita riitä kaikille venäläisille asuinkumppaniksi. Venäläisiä opiskelijoita siis asuu asuntolassa niin paljon enemmän kuin suomalaisia. Lisäksi haastateltavien toivomia kontakteja suomalaisten kanssa ei voi koulu nykyistä enemmän tarjota, vaan kontaktien määrä on palveluntarjoajien mukaan enemmän opiskelijan omasta halusta kiinni. Esimerkiksi siitä, viettääkö vapaa-aikaansa enemmän suomalaisten vai venäläisten kanssa. Koulu tarjoaa jo puitteita sosiaalisten kontaktien luomiselle opiskelijaryhmien, opiskelijakunnan ja liikuntaharrastusten kautta. Toimiviksi puoliksi esiin nousivat palveluiden korkea taso sekä hyvä asiakaspalvelu. Yleisesti ottaen haastateltavat olivat tyytyväisiä Suomessa saamiinsa palveluihin sekä siihen, miten koulu heitä tuki. Esimerkiksi koulu tukee haastateltavien sosiaalisia suhteita kotimaahan tarjoamalla linja-autokyydin Venäjälle koulujen loma-aikoina, pois lukien kesäaika. Näin koulu kannustaa opiskelijoita viettämään lomiaan läheistensä kanssa.

Kuvio 4. Tutkimuskysymyksen ja niiden tulokset.

Kuviossa 4. esittelen tutkimuskysymyksen ja niiden tulokset, nämä asiat kuitenkin vaikuttavat myös toisiinsa. Reunaehdot vaikuttavat saatavilla oleviin palveluihin, mikä puolestaan vaikuttaa palvelukokemuksiin sekä toimiviin ja kehitettäviin puoliin. Palvelukokemuksia ei voi tulla palveluista, joihin ei ole oikeutettu. Tällöin puolestaan palveluiden kehitettäviin puoliin nousi esiin palveluiden puute, joka johtuu reunaehdoista. Palveluiden toimivat puolet taas vaikuttaa palvelukokemuksiin ja kehitettävät puolet, kuten kielimuuri, vaikuttavat asiakaspalvelun laatuun. Tämä siis näkyy palveluiden toimivissa puolissa silloin, kun kielimuuri ei ole ollut esteenä kommunikaatiolle.

POHDINTA

Opinnäytetyöni on prosessina ollut pitkä ja mielenkiintoinen, mutta samalla myös hyvin haastava kokonaisuus. Ajallisesti opinnäytetyöni on ajoittunut talvesta 2012 kevääseen 2014. Ajanjakson pituus johtuu siitä, että sain esikoiseni kesken opinnäytetyöprosessia kesällä 2013. Alun perin opinnäytetyöni idea on syntynyt jo kesän 2012 lopussa, kun sain kuulla Sohvi –hankkeen hakevan opinnäytetyön tekijöitä syrjäytymisriskissä olevista nuorista. Koska olen kiinnostunut nuorten parissa työskentelystä, tartuin haasteeseen. Eräs luokkatoverini kuuli kyseisestä hankkeesta ja lähti myös mukaan tekemään haastatteluja. Myöhemmin kohderyhmäksemme valikoituivat venäläistaustaiset opiskelijat, koska heistä oli myös toivottu tutkimusta, ja kielimuurin myötä tehtävä olisi turhan haastava kurssityöksi. Opinnäytetyöksi asiakasryhmä kuitenkin oli oikein hyvä. Varsinaiset haastattelut teimme talvella 2012 ja fokusryhmän pidimme keväällä 2013. Toukokuussa 2013 jäin äitiyslomalle, raadettuani koko kevään opinnäytetyön ja muiden koulu ja työasioiden kimpussa. Sain siis äitiyslomani ajan olla aivan rauhassa opinnäytetyön osalta, sillä olin keväällä saanut koko työstä raakaversion valmiiksi. Joulukuussa 2013 aloin viimeistellä opinnäytetyötäni ja tammikuussa 2014 palasin koulunpenkille ja tein opinnäytetyöni muutamassa kuukaudessa loppuun.

Haastetta opinnäytetyön tekemiseen toivat raskaus, muut koulutehtävät ja työskentely koulun ohella. Myös opinnäytetyön kohderyhmä toi haastetta, yhteistä kieltä kun ei kaikissa haastatteluissa tuntunut oikein löytyvän. Opinnäytetyö kuitenkin kehitti ammatillista osaamistani muun muassa organisointikykyjen, itseohjautuvuuden, yhteistyökykyjen sekä luovan toimimisen osalta. Organisointikyvyt kehittyivät, koska minun piti yhdessä toisen sosionomi (AMK) – opiskelijan kanssa organisoida haastattelut, hankkia fokusryhmän jäsenet sekä aikatauluttaa kaikki toimiminen alkuideasta haastattelujen analysointiin asti.

Itseohjautuvuus puolestaan kehittyi, koska tein oman työn, jonka kirjoittaminen, tiedonhaku ja viimeistely olivat kokonaan omilla harteillani. Etenkin aikatauluttaminen oli todella haastavaa yhtä aikaa kaiken muun kanssa. Yhteistyökyvyt taas hioutuvat, koska tein opinnäytetyöni tiimoilta yhteistyötä useampien eri ihmisten kanssa. Tein yhteistyötä esimerkiksi kohdekoulun edustajien, opinnäytetyöni ohjaavan opettajan ja toisen sosionomi (AMK) - opiskelijan sekä fokusryhmä -haastatteluun osallistuneiden kanssa. Luovaa toimimista pääsin kehittämään etenkin haastatteluissa, sillä muutamassa haastattelussa yhteinen kieli oli hyvin heikko. Tällöin piti etsiä luovia tapoja selittää suomen kielen ilmaisuja sekä ammattisanastoa.

Sosiaalialan opetussuunnitelman (2013) mukaan sosionomin (AMK) tuleekin hallita työhönsä nähden riittävä kielitaito. Tämä tarkoittaa tehtävien suorittamiseen riittävää suomen kielen taitoa ja kykyä saada asiakas ymmärtämään asia, vaikka sitten yhteisen kielen puuttuessa. Joskus tämä voi tarkoittaa taitoa hahmottaa tilanne ja kääntyä tulkin puoleen. Sosionomin (AMK) täytyykin osata toimia vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa työelämään siirtyessään (Sosiaalialan opetussuunnitelma 2013). Tämä on todella tärkeä taito sosionomin (AMK) työtä ajatellen, sillä he tekevät työtä ihmisten parissa. Sosionomi (AMK) on sosiaalialan ammattilainen, jonka tulisi osata vaikuttaa yhteiskunnallisesti eettisten arvojen pohjalta, omaa osaamistaan hyödyntäen (Sosiaalialan opetussuunnitelma 2013). Esimerkiksi opinnäytetyössäni pyrimme yhdessä toisen sosionomi (AMK) - opiskelijan kanssa vaikuttamaan palveluntarjoajiin, jotta ulkomaalaisten opiskelijoiden asema paranisi. Teimme siis monikulttuurista työtä, jota sosionomin (AMK) tulisi myös osata tehdä, lisäksi tulisi osata ottaa huomioon sosiaalialan kansainvälisyyskehityksen mahdollisuuksia ja vaikutuksia (Sosiaalialan opetussuunnitelma 2013). Työskenneltäessä maahanmuuttajien kanssa on tärkeää huomioida yhteiskunnan kehityksen suunta laaja-alaisesti. Esimerkiksi ulkomaalaisen työvoiman tarve tulevaisuudessa tulisi huomioida jo nyt, jolloin ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää tulisi vain lisätä, eikä vähentää.

Palveluiden osalta sosiaalialan opetussuunnitelma (2013) nostaa esiin sosionomin (AMK) osaamisen sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia tukevien palvelujärjestelmien palvelukentän hahmottamisessa ja soveltamisessa. Lisäksi

opetussuunnitelman mukaan sosionomi (AMK) hallitsee hyvinvointipalveluiden ennakkoinnin ja jäsentämisen sekä osallistuu kyseisten palveluiden kehittämiseen ja tuottamiseen. Osallistuin sosiaalialan palveluiden kehittämiseen opinnäytetyöni kautta, sillä opinnäytetyöni on osa valtakunnallista Sohvi –hanketta, joka kehittää palveluita asiakaslähtöisesti. Sosiaalialan opetussuunnitelman (2013) mukaan palveluiden hahmottamisen ja kehittämisen lisäksi sosionomi (AMK) osaa myös arvioida asiakkaiden palvelun tarpeet. Opetussuunnitelman mukaisesti sosionomi (AMK) on myös kykenevä arvioimaan asiakkaiden palveluntarpeet ja tuntee ennalta ehkäisevän työn sekä palveluohjauksen menetelmiä ja lähtökohtia.

Sosionomin (AMK) tulisi osata myös toimia itsenäisesti sekä johtaa työtä. Lisäksi hänen tulisi osata työskennellä projekteissa sekä toteuttaa kehittämis- ja tutkimushankkeita. (Sosiaalialan opetussuunnitelma 2013) Työn johtaminen voi näkyä esimerkiksi palaverien tai vaikkapa focusryhmän koollekutsumisena ja vetämisenä. Projekteissa tai hankkeissa toimiessaan sosionomi (AMK) voi toimia projektipäällikkönä, jolloin hänen tulee kyetä tekemään itsenäisiäkin päätöksiä. Itsenäisen työskentelyn lisäksi sosionomin (AMK) tulee kyetä työskentelemään myös erilaisissa työryhmissä ja verkostoissa (Sosiaalialan opetussuunnitelma 2013). Tällaisia työryhmiä voivat olla kollegat, moniammatilliset työryhmät tai asiantuntijaryhmät. Esimerkiksi opinnäytetyöni focusryhmä oli moniammatillinen työryhmä.

Sosiaalialan opetussuunnitelman (2013) mukaisesti sosionomin (AMK) tulisi asiakkaiden kanssa työskennellessään edistää tasa-arvoa, tavoitella huono-osaisuuden ehkäisemiseen sekä lisätä suvaitsevaisuutta. Lisäksi sosionomin (AMK) tulisi havaita ja analysoida huono-osaisuutta ja epätasa-arvoa tuottavia prosesseja ja rakenteita. Näitä sosionomin (AMK) tulisi tarkastella laaja-alaisesti yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta. (Sosiaalialan opetussuunnitelma 2013) Tällaista analyyttistä reflektiota sosionomi (AMK) voi tehdä kaikessa työssään, kuten tutkimustyössä ja asiakastyössä. Sosiaalialan opetussuunnitelman (2013) mukaisesti sosionomin (AMK) tulisi osata tavoitteellisesti ohjata ja tukea sekä asiakkaita että asiakasryhmiä heidän normaalissa elämässään. Tämä näkyy sosionomin (AMK) laaja-alaisena

suhtautumisena asiakkaan elämään, hän siis huomioi kaikki asiakkaan elämään vaikuttavat asiat, ja antaa asiakkaalle tukea ongelmakohtien korjaamisessa.

Suomessa on jo kauan puhuttu siitä, miten työvoimaa tullaan tulevaisuudessa tarvitsemaan nykyistä enemmän suurten ikäluokkien eläköityessä. Samaan aikaan ulkomaalaisten opiskelijoiden osuus tulee todennäköisesti vähenemään, sillä valtio kiristää opiskelijoiden kielivaatimuksia jatkuvasti. Samalla oppilaitosten aloituspaikkojen määrää vähennetään koko ajan. Tämä johtaa ennen pitkää siihen, että ulkomaalaisten on entistä vaikeampi päästä Suomeen opiskelemaan. Tästä puolestaan seuraa se, että Suomi menettää hyvää, motivoitunutta ja venäjän kielen taitoista työvoimaa tulevaisuuden työmarkkinoilta.

Uusia tutkimuskohteita opinnäytetyöni myötä nousi esiin muutama, esimerkiksi se, miten palvelut vaikuttavat ulkomaalaisten opiskelijoiden jäämiseen opiskelupaikkakunnalle tai Suomeen. Jäisikö yhä useampi opiskelija töihin opiskelupaikkakunnalleen tai Suomeen, jos heitä tuettaisiin nykyistä enemmän? Entä kuinka heidän työllistymiseensä Suomeen vaikuttaisi, jos he saisivat työllistymispalveluita? Lisäksi esiin nousivat kysymykset tulevaisuuden työvoimasta, sillä koulujen aloituspaikkoja vähennetään koko ajan ja samaan aikaan ulkomaalaisten opiskelijoiden kielivaatimuksia kiristetään koko ajan. Miten tällainen kehityssuunta vaikuttaa Suomen tulevaisuuden työvoimaan, kun suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle? Menettääkö Suomi hyvää, venäjänkielen taitoista työvoimaa ja riittääkö yleisesti ottaen Suomessa työntekijät ilman ulkomaalaistaustaista työvoimaa?

LÄHTEET

- A 17.12.1993/1251. Työvoimapalveluasetus. [Verkkosivu] Finlex.fi – ajantasainen lainsäädäntö. [Viitattu 1.4.2013] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931251?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ty%C3%B6voimapalvelut>
- Ahonen, T. 22.9.2010. Toimeentulotuki ja Eu:n ulkopuolelta tulevat ulkomaalaiset ja maahanmuuttajat. [Diasarja] Tampereen kaupunki [Viitattu 16.3.2013] Saatavana: <http://www.tyollisyysportti.fi/@Bin/1880901/220910+Toimeentulotuki.pdf>
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. osin uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Päivitetty 13.01.2014. [Verkkosivu] Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 22.1.2014] Saatavana: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/alkukartoitus/index.html
- Arajärvi, P. 2009. Syrjäytyminen perus- ja ihmisoikeuksien varjossa. Teoksessa Arajärvi, P. & Korhonen, A. (toim.) Syrjäytymisen oikeudelliset pidäkkeet – aiheen kartoitusta. Joensuu: Joensuun yliopistopaino. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja 24. 1 – 21.
- Asumisaika. 2013. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 1.1.2014] Saatava: http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset/asumisaika
- Berry, J. 1986. Rädyn, M. 2002 mukaan teoksessa Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Berry, J. 1997. Lead Article - Immigration, Acculturation, and Adaptation. [Verkkootikkeli] Queens University. [Viitattu 23.1.2014] Saatavana: <http://www.ucd.ie/mcri/resources/Dermot%20Ryan%20Reading.pdf>
- Council of Europe. 1979. Ahjokivi, R. 2008. mukaan teoksessa Liikunta maahanmuuttajien elämässä - Aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden liikunta kotimaassaan ja Suomessa. [Verkojulkaisu] Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos: Pro gradu-tutkielma. [Viitattu 7.4.2013] Saatavana: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18912/URN_NBN_fi_jyu-200809125732.pdf?sequence=1

- Edellytykset. 2013. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 1.1.2014]
 Saatavana: http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset
- Elo, T. Ei päiväystä. Sateenvarjon alta kumppanuuksien tuloksiin – Joensuun seudun EQUAL-hankkeen toiminta 2002 – 2005 aktivoivan ja sosiaalisen työllistämisen mallin kehittämistyö. [Verkkajulkaisu] Euroopan sosiaalirahasto. [Viitattu 23.1.2014] Saatavana: <http://dev.sitefactory.fi/equal/1.pdf>
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa: Aaltola, J. (toim.) & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus. 25 – 43.
- Eu-kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset. 2013. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 15.12.2013] Saatavana: http://www.migri.fi/tietoa_muualle/eu-kansalaiset_ja_pohjoismaan_kansalaiset
- Faktaa express 2/2012. [Verkkolehti] Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus – Cimo. [Viitattu 17.1.2014] Saatavana: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowww_structure/23282_faktaa_express_2_2012.pdf
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Häkkinen, A. & Mattila, M. 2011. Etelä-Pohjanmaan maahanmuuttajat. Seinäjoki : Siirtolaisuusinstituutti, Pohjanmaan aluekeskuksen tutkimuksia numero 4.
- Kiintiöpakolaiset. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto [Viitattu 25.2.2013] Saatavana: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Aaltola, J. (toim.) & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. 2001. Jyväskylä: PS-Kustannus. 68 – 84.

- Korhonen, V. 2013. Kulttuurien kohtaaminen yhteiskunnallisena kysymyksenä. Teoksessa: Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. 2013. Jyväskylä: PS-Kustannus. 34 – 45.
- Kotouttamispalvelut. Päivitetty 27.2.2013. [Verkkosivu] Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 29.3.2013] Saatavana: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=5272>
- Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ? Teoksessa Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. Syrjäytymistä vastaan Sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 9 – 28.
- L 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä. [Verkkosivu] Finlex.fi – ajantasainen lainsäädäntö. [Viitattu 23.2.2013] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=maahanmuuttaja#L1P3>
- L 30.12.1997/1412. Laki toimeentulotuesta. [Verkkosivu] Finlex.fi – ajantasainen lainsäädäntö. [Viitattu 15.3.2013] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=toimeentulotuki#L1P2>
- L 17.9.1982/710. Sosiaalihuoltolaki. [Verkkosivu] Finlex.fi – ajantasainen lainsäädäntö. [Viitattu 1.4.2013] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>
- L 30.12.2010/1326. Terveystuololaki. [Verkkosivu] Finlex.fi – ajantasainen lainsäädäntö. [Viitattu 1.4.2013] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaali-%20ja%20terveys>
- L 30.4.2004/301. Ulkomaalaislaki. [Verkkosivu] Finlex.fi – ajantasainen lainsäädäntö. [Viitattu 16.3.2013] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=30.4.2004%2F301#L9P148>
- Maahanmuuton tulevaisuus. 2011. [Verkkoaineisto] Sisäministeriö. [Viitattu 17.1.2014] Saatavana: http://www.intermin.fi/download/40046_Kansainvaliset_opiskelijat-taustapaperi.pdf?16118796a7b4d088
- Maahanmuuttajan opas. [Verkkojulkaisu] Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 1.4.2013] Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/sosiaalijaterveys/maahanmuuttajapalvelut.html/42968.pdf>

- Maahanmuuttajien sosiaaliturva, hyvinvointi ja terveys. Päivitetty 17.4.2012. [Verkkosivu] Sosiaali- ja terveysministeriö [Viitattu 31.3.2013] Saatavana: http://www.stm.fi/hyvinvointi/osallisuuden_edistaminen/maahanmuuttajien_hyvinvointi
- Maksujen maksaminen, 2013. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 1.1.2014] Saatavana: http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset/maksujen_maksaminen
- Muulla perusteella Suomeen. 2013. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 15.12.2013] Saatavana: http://www.migri.fi/muulla_perusteella_suomeen
- Muutto Suomeen. Päivitetty 28.12.2012. [Verkkosivu] Kansaneläkelaitos. [Viitattu 1.4.2013] Saatavana: <http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/291007105418HS?OpenDocument>
- Niemelä, P. 2010. Hyvinvointipolitiikan teoria. Teoksessa Hyvinvointipolitiikka. Niemelä, P. (toim.) Helsinki: WSOYpro Oy. 16 – 37.
- Nikander, P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 432 – 445.
- Nuhteettomuus. 2013. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 1.1.2014] Saatavana: http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset/nuhteettomuus
- Oivo, T. & Hämäläinen, S. Valtion kotouttamisohjelma. Syyskuu 2012 [Verkkojulkaisu] Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni 27/2012. [Viitattu 29.3.2013] Saatavana: http://www.tem.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf
- Oleskelulupa Suomeen – Muut kuin EU/ETA-kansalaiset. 2/2012. [Verkkodokumentti] Maahanmuuttovirasto, Tietosivu. [Viitattu 15.3.2013] Saatavana: http://www.migri.fi/download/16425_oleskelulupa_fi.pdf
- Opiskelijana tai tutkijana Suomessa. Päivitetty 28.12.2012. [Verkkosivu] Kansaneläkelaitos. [Viitattu 15.3.2013] Saatavana: <http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/291007120653HS?OpenDocument#muu>.

- Perukangas, M. 2010. ”No, se on jotenkin nii kaukanen asia, tai sillee” – Työpajatoiminta, nuoret ja osallisuus. [Verkkajulkaisu] Euroopan sosiaalirahasto. [Viitattu 23.1.2014] Saatavana: http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Tyopajatoiminta_nuoret_ja_osallisuus_Michael_Perukangas_2010.pdf
- Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Vehviläinen, E-M., Virtanen, A. & Pihlaja, L. 2010. Osallisena Suomessa – Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Salkind, N. 2009. Exploring research. New Jersey: Pearson.
- Sarvimäki, P. & Kallio, A. 2007. Maahanmuuttajien palvelut ja työllistyminen sosiaalialalle. [Verkkajulkaisu] Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 2007:41. [Viitattu 31.3.2013] Saatavana: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4077.pdf
- Seinäjoen kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. 2012. [Verkkajulkaisu] Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 1.4.2013] Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/sosiaalijaterveys/.maahanmuuttajapalvelut.html/8849.pdf>
- Sohvi –hankkeen esittely. Päivitetty: 29.11.2012. [Verkkosivu] Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Sosiaaliportti. [Viitattu: 2.2.2013] Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/SOHVI/>
- Sosiaalialanopetussuunnitelma. 2013. [Verkkosivu] Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 23.1.2014] Saatavana: <http://opsweb.seamk.fi/?code=SOSALA-2013>
- Suoninen, E., Lahikainen, A. & Pirttilä-Backman, A-M. 2010. Hyvinvointi ja pahoinvointi. Teoksessa Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A-M., Lahikainen A. & Ahokas, M. 2010. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy. 291 – 319.
- Suurpää, L. (toim.) Nuoria koskeva syrjäytymistieto – Avauksia tietämisen politiikkaan. [Verkkajulkaisu] Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkajulkaisuja 27. [Viitattu 6.4.2013] Saatavana: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/syrjaytymistieto.pdf>

Talib, M-T. 2002 Monikulttuurinen koulu – Haaste ja mahdollisuus. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Toimeentulo. 2014. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 17.1.2014]
Saatavana:

http://www.migri.fi/opiskelu_suomessa/hakemuksen_tayttaminen/toimeentulo

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työmarkkinajärjestöt: työperäinen maahanmuutto täydentämään suomalaista työvoimaa. Päivitetty 16.3.2006. [Verkkosivu] Valtiovarainministeriö, Tiedote 25/2006. [Viitattu: 25.2.2013] Saatavana:
http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20060316Tyoemar/name.jsp

Työntekijänä Suomessa. Päivitetty 19.10.2012. [Verkkosivu] Kansaneläkelaitos. [Viitattu 5.2.2014] Saatavana: http://www.kela.fi/muutto-suomeen_tyontekijana

Työnteko-oikeus. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 15.3.2013]
Saatavana: http://www.migri.fi/opiskelu_suomessa/tyonteko-oikeus.

Ulkomaalaiset opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet ammattikorkeakouluissa 2006. 2006. Päivitetty 26.4.2007. [Verkkosivu] Tilastokeskus. [Viitattu 13.4.2013]
Saatavana: http://www.stat.fi/til/akop/2006/akop_2006_2007-04-13_tau_005.html

Vakuutukset. [Verkkosivu] Maahanmuuttovirasto. [Viitattu 17.1.2014] Saatavana:
http://www.migri.fi/opiskelu_suomessa/hakemuksen_tayttaminen/vakuutukset

Vesakoivu, R. Työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamat kotoutumisen ajan palvelut [Diasarja] Joensuun seudun työ- ja elinkeinotoimisto. [Viitattu 16.3.2013]
Saatavana: http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Maahanmuutto/Documents/Kotoutt_amiseминаari_300811/2%20Kotoutumisajan%20palvelut%20TE-toimistossa%20VESAKOIVU.pdf

LIITTEET

Liite 1. Yksilöhaastattelujen haastattelulomake.

* onko syntynyt Suomessa?
-jos ei, niin milloin on muuttanut, mistä maasta ja miksi

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

SOHVI- haastattelu – Nuoret aikuiset

1. Taustatiedot

Sukupuoli Nainen Mies

Ikä _____

Kotikunta _____

2. Elämäntilanne

- Kerro elämäntilanteestasi tällä hetkellä (esim. työ/koulutustilanne, asumismuoto lyhyesti, perhesuhteet).

3. Arki

- Kuvaile tyypillistä arkipäivääsi.
- oma kokemuksesi arjen sujumisesta
- arkeen liittyvät ongelmat.

4. Mitä asioita pidät tärkeänä elämässäsi?

5. Asuminen

- Kokemus asumisesta ja asuinolosuhteista (asunto, asuminen yleensä, asuinkulut)
- tyytyväisyys omaan asuntoon ja asumiseen
- asumiseen liittyvät huolenaiheet
- kokemus asuinympäristöstä (Turvallisuus, viihtyvyys, naapurisuhteet, etäisyys itselle tärkeisiin asioihin/palveluihin).

6. Taloudellinen tilanne

- Kuvaile tulojasi ja taloudellista tilannettasi.
- kokemus tulojen riittävydestä elämiseen
- taloudelliset huolenaiheet
- tilanteet, joissa joudut tinkimään rahan puutteen vuoksi.
- turvautuminen kulutusluottoihin tai pikavippeihin
- muilta ihmisiltä saatu taloudellinen tuki (esim. vanhemmat, avopuoliso)
- tulotaso, johon olisit tyytyväinen
- taloudellisen tilanteen merkitys omaan hyvinvointiin.
- Kuvaile itseäsi rahankäyttäjänä

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

7. Opinnot, työ, työttömyys

- Kerro omasta elämäntilanteestasi työn/työttömyyden/ opintojen näkökulmasta.
- kokemus omasta elämäntilanteesta tällä hetkellä
- opiskelu peruskoulun jälkeen ja kokemukset aiemmasta opiskelusta
- kokemus peruskoulusta
- tuen tarpeet peruskoulussa tai muissa aiemmissa opiskelupaikoissa. vrt.
- ajatukset /toiveet työn tai koulutuksen suhteen tulevaisuudessa
- aiemmat mahdolliset työsuhteet
- kokemus työnteosta viimeisessä työsuhteessasi (jos haastateltava on kuntouttavassa työtoiminnassa, miten on kokenut sen?)
- Millaista työtä haluaisit tulevaisuudessa tehdä?
- työn/ työttömyyden / opintojen vaikutus omaan hyvinvointiin.

8. Onko elämässäsi asioita, joissa koet itsesi tärkeäksi?

(harrastukset, työ, opiskelu, perhesuhteet, ystävät)

9. Sosiaaliset suhteet:

- Ketkä ovat sinulle tärkeitä ihmisiä?
- Kuvaille suhdettasi sinulle tärkeisiin ihmisiin? (perhe, ystävät, seurustelukumppani).
- ajanvietto läheisten kanssa
- läheisiltä saatu tuki
- huolenaiheet ihmissuhteissa
- yksinäisyyden kokemukset
- ihmissuhteiden merkitys oman hyvinvoinnin kannalta.

vrt
miten muuttu-
nu (sosiaaliset
suhteet) muuton
jälkeen

10. Terveys

- Kokemus omasta terveydentilastasi (fyysinen ja psykkinen terveydentila/ hyvinvointi)
- fyysisen tai psykkinen terveydentilan huolenaiheet
- Miten pidät omasta terveydentilastasi huolta?
- Onko elintavoissasi jotakin, mitä haluaisit muuttaa?
(liikuntatottumukset, ravitsemustottumukset, päihteiden käyttö, tupakointi)

vrt,
onko maahan-
muuton jälkeen
tullut muutoksia

11. Vapaa-aika (ja elämäntapa)

- Kuvaile, mitä asioita teet vapaa-ajalla.
- Kerro harrastuksistasi.
- harrastusten ja vapaa-ajan merkitys oman hyvinvointisi kannalta
- Kuvaile omaa yleensä elämäntapaasi
 - päihteidenkäyttö
 - tupakointi
 - liikuntatottumukset
 - ravitsemustottumukset
 - ajankäyttö
 - nukkumistottumukset/uni.

vrt.

12. [Haastateltavalle näytetään lista asioista, joita edellä kysyttiin]

- Mihin näistä asioista olet tyytyväinen?
- Mihin asioihin haluaisit muutosta?

13. Miten pitkälle eteenpäin tapaat suunnitella elämääsi? Miksi?

- Miten koet, että voit itse vaikuttaa omaan elämääsi?

14. Palvelukokemukset

Seuraavissa kysymyksissä kartoitetaan kokemuksiasi sosiaali-terveys-, työvoima- ja vapaa-ajan palveluista. Kysymysten perusteella pyritään kehittämään palveluita.

Voit kertoa palvelukokemuksiasi aina jokaisesta palvelukokonaisuudesta (esimerkiksi terveystaloudesta) yleisesti tai kertoa kokemuksiasi palveluista palveluittain eritellen.

(Palvelukokonaisuudet käydään läpi kysymys kysymykseltä palvelukokonaisuuksien jälkeen olevien ulottuvuuksien mukaisesti)

- Sosiaalipalvelut (Lista)
- Työvoimapalvelut (Lista)
- ~~Kelan palvelut (Lista)~~
- Terveystaloudesta (Lista)
- Vapaa-ajan palvelut (Lista)
- Liikuntapalvelut.

Kerro mielipiteitäsi seuraavista näkökulmista:

- Mitä palveluista olet käyttänyt?
- Millaisiksi olet kokenut saamasi palvelut?
- Millaista tukea olet saanut?
- Millaista palvelua tai tukea olisit toivonut saavasi?
- Miten hyvin mielipiteesi on otettu huomioon palvelua tarjottaessa?
- Miten helppoa tai vaikeaa sinun oli hakea palveluita? Miksi?

15. Jos mietit kaikkia saamiasi palveluita ja tukimuotoja, onko joitakin asioita, joihin koet, että et ole saanut tukea, vaikka olisit tarvinnut?

16. Edellisissä kysymyksissä on käyty läpi erilaisia palveluita. Nyt voit hetken miettiä, tuleeko sinulle mieleen jotakin uutta muotoa auttaa sinun ikäisiäsi nuoria omalla asuinseudulla – jotakin, mitä täältä mielestäsi puuttuu. Kaikki ideat ovat tervetulleita!

17. Jos ajattelet kaikkia mahdollisia tahoja, ei vain palveluita, vaan myös ystäviä, tuttavuuksia, naapurustoa, harjoittelupaikkoja, miten koet että olet tullut autetuksi eri elämäntilanteissa? Keneltä olet saanut omasta mielestäsi kaikkien tärkeintä tukea?

18. Jos kaikki sujuisi parhaalla mahdollisella tavalla, minkälaista elämäsi olisi viiden vuoden päästä?

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SOHVI-hanke kuuluu Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamaan opetus- ja kulttuuri-ministeriön valtakunnalliseen kehittämissuunnitelmaan Innovaatio- ja osaamisjärjestelmien kehittäminen, jonka rahoittava viranomaisena on Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OULUN SEUDUN
AMMATTIKORKEAKOULU

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Liite 2. Saatekirje

Nuori aikuinen,

Miten koet oman hyvinvointisi? Entä miten arvioit oman kuntasi palveluja – tukevatko ne riittävästi omaa hyvinvointiasi? Miten toivoisit kuntasi/alueesi palveluja ja toimintaa kehitettävän?

Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointi on erittäin ajankohtainen kysymys suomalaisessa yhteiskunnassa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu on mukana Sohvi-hankkeessa, jossa tutkitaan eri-ikäisten ihmisten hyvinvointia ja tyytyväisyyttä palveluihin. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on valittu kohderyhmäksi nuoret aikuiset, jotka ovat jollain tapaa palvelunkäyttäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tutkimus toteutetaan kuntayhtymä Kaksineuvoisen alueella.

Toivomme, että Sinulta liikenee aikaa osallistua tutkimukseemme. Tutkimus toteutetaan haastatteluina, joissa sivutaan useita hyvinvointiin liittyviä teemoja kuten nuorten aikuisten arkea, terveyttä, taloutta, työtä, sosiaalisia suhteita ja vapaa-aikaa. Haluamme kuulla myös kokemuksiasi kuntasi/alueesi sosiaali-, terveys-, liikunta- ja kulttuuripalveluista ja muista nuorten elämään liittyvistä keskeisistä palveluista.

Kaikki haastattelut ovat luottamuksellisia ja tulevat vain Sohvi-hankkeen käyttöön. Vastauksiasi käsitellään nimettömästi eikä kenenkään tutkimukseen osallistuneen henkilöllisyys ilmene valmiissa tutkimuksessa. Haastatteluun kannattaa varata aikaa reilu tunti. Haastattelijoina toimivat Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijat, jotka ovat vaihtolovelvollisia haastatteluista. Tutkimukseen osallistumalla voit vaikuttaa nuorille aikuisille tarjottavien palveluiden kehittämiseen alueellasi. Palkkioksi vaivannäöstäsi tarjoamme Sinulle yhden vapaalipun Y- Kinon elokuviin Kauhavalla.

Lisätietoa Sohvista voit saada Sohvin esitteestä tai hankkeen projektitutkijalta Katariina Perttula.

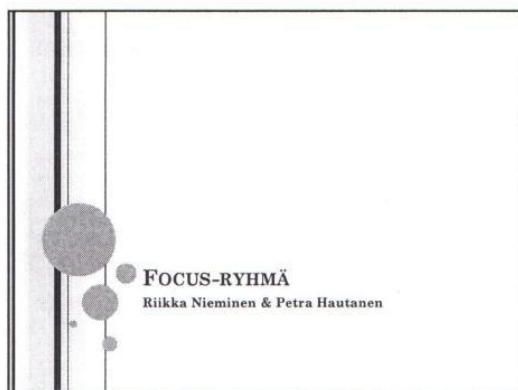
Haastatteluaika: _____

Seinäjoella 14.9. 2012

Katariina Perttula
 Sohvin SeAMKin osahankkeen
 asiakashaastatteluista vastaava projektitutkija
katariina.perttula@seamk.fi
 Tel. 040 830 2153

Vipuvoimaa
 EU:lta
 2007-2013

Liite 3. Focusryhmän power point -esitys.

SOHVI -HANKE

- o Päätaavoite: Hyvinvoinnista kertovan kokemustiedon ja hyvinvointia tuottavien alojen yhteistyön hyödyntäminen
- uusien palvelukokonaisuuksien kehittäminen
- työntekijöiden osaamisen kehittäminen
- o Kokemustiedon avulla pyritään suunnittelemaan uusia palvelukokonaisuuksia sekä kehittämään nykyisiä
- o Hankkeessa ovat mukana Turun AMK, Diakonia AMK, SeAMK, Laurea AMK, Oulun seudun AMK, ESR

KOHDERYHMÄ & TAUSTAA

- o Seinäjoen ammattikorkeakoulun kohderyhmät ovat syrjäytymisvaarassa olevat sekä venäläiset opiskelijat
- o Meidän kohderyhmämme on venäläiset opiskelijat
- o Teemme haastattelut osana opinnäyte työtämme
- o Aineistona oli 10 venäläisen opiskelijan haastattelut
- o Iältään haastateltavat olivat 15–29 –vuotiaita
- o Haastateltavat ovat asuneet Suomessa 0,5 - 1,5 vuotta
- o He ovat tulleet Suomeen eri puolilta Venäjää

TUTKIMUSTULOKSET TEEMOITTAIN

- o Arjen sujuminen
- o Koulun jälkeen haastateltavat opiskelevat suomen kieltä ja harrastavat muun muassa liikuntaa
- o Suurin osa haastateltavista oli tyytyväisiä arjen sujumiseen
- o Suurimmaksi hankaluudeksi arjessa koettiin kieliongelmat
- o Venäjällä ollessa vapaa-aikaa ei ollut juuri ollenkaan
- o *"No...herätys seitsemältä, sitten aamupala ja sitten vähän jotain netissä ja sitten kouluun. Koulun jälkeen ehkä joku tunti tai puoli tuntia vähän huilailen ja sille ku lentopallo tai käyn salissa sähtyä tai joku sellanen urheilu ja sille illalla vähä teen kotiläksyä jos niitä on ja sitten nukkuu."*

ASUINOLosuhteet

- o Kaikki haastateltavat asuvat koulun asuntolassa. Useimmilla heistä on huonetoveri sekä kaksi muuta 'kämpäkaveria'
- o Haastateltavat kokivat asuntolan turvallisenä ja viihtyisänä. He olivat tyytyväisiä sekä asuntojen tasoon että asumisen maksuttomuuteen
- o Yksi haastateltavista olisi halunnut olla huoneessaan yksin
- o Suurin osa ei kokenut asumisolosuhteissaan mitään ongelmia -> yksi haasteltava koki pienenä ongelmana kotitöiden jakamisen muiden kanssa

- o Haastattelujen pohjalta koimme, että asuinolosuhteita voisi kehittää esimerkiksi siten, että huonetovereiksi laitettaisiin kaikilla venäläisillä suomalainen opiskelija -> Tämä siksi, että haastateltavat kaipaivat enemmän tilanteita, joissa olisi pakko puhua suomen kieltä ja tämä toteutuisi hyvin esimerkiksi asumisjärjestelyillä
- o *"No, asun opiskelija-asunnossa. No, se on, mun huone on mukava ja ryhmähuone, no keittiö ja olohuone on kaikki on kunnossa, kaunis, siisti... Kaikki on lähellä, koulu lähellä, kauppa lähellä. Ei tarvitse kuljetus, bussi ei, ajan pyörällä tai kävelen."*
- o *"Mä asun suomalaisen pojan kanssa sitten. Hän on pieni poika, meillä ei oo yhteistä aihetta puhumaan muuta siltä me pyritään puhumaan keskenään koska hän kyllä ymmärtää että minun täytyy puhua Suomea opiskellakseni sitä."*

TALOUDELLINEN TILANNE

- o Haastateltavat olivat erittäin tyytyväisiä siihen, että koulu tuki heitä taloudellisesti -> suurin osa olisi silti kaivannut lisää tuloja, jotta voisi harrastaa ja elää stressittömämmin
- o 4/10 saa taloudellista tukea perheeltään
- o Lisäksi yksi haastateltava saa tarvittaessa rahaa lainaan ystäviltaan
- o Kukaan haastateltavi sta ei ole Suomessa asuessaan turvautunut lainoihin tai pikavippeihin taloudellisten vaikeuksien vuoksi
- o *"No, tietysti mä valita, valitsen tuotteet jotka on parempi, sopii mulle. En aina mä voi ottaa molemmat tuotteet. Mä valitsen hiukan parempi."*

- o Haastateltavat joutuvat välillä karsimaan menojaan ja valitsemaan esimerkiksi kahden tuotteen välillä edullisemman -> he eivät kokeneet, etteivätkö he selviäisi nykyiselläkin tulotasollaan

"No, siellä, tota, meillä on semmone rahatukijuttu et saa raho...tota...ruoaksi. Siis tota, ruokaan. Sitä riittää. Ainaki mulle riittää."

- o *"Kyllä me ollaan pärjätty näillä tuloilla, mutta minusta jokainen ihminen vois sanoa että jos lisättäis tuloja, sitten ois paremmin. Jokainen, edes te voisitte niin sanoa."*

Työ

- o Suurin osa haastateltavista oli tehnyt töitä Suomessa joko kesätyönä tai koulun ohella
- o Lisäksi suurin osa oli tehnyt töitä Venäjällä, mistä heillä oli edelleen rahaa säästössä
- o Kaksi haastateltavaa eivät olleet tehneet töitä, mutta he olivatkin nuorimmat haastateltavat
- o *"H: Hyvä ala, tuota, teeksä töitä samanaikaisesti opiskelujen ohella?"*
- o *A: Pyrin siihen, mutta tää on hiukan mahdotonta koska täällä meidän alueella on hiukan työtä ja me käydä päätötyötä joskus."*
- o *"Mulla on tavoite jäädä Suomeen työskentelemään sitten."*

- o Suurin osa haastateltavista haluaisi työllistyä koulun jälkeen Suomeen tai Eurooppaan. Kukaan haastateltavista ei halunnut palata takaisin Venäjälle
- o Haastateltavat kokivat, että työtä on vaikea saada Suomesta

"No, herrankin mä, kun mä haluan etsiä uusi työpaikka, se on vaikeampi kuin suomalaisen pojat. Se riittää. Se on yksi ongelma, koska Suomen kieli on aika vaikea, mä luulen."

OPISKELU

- o Osalla haastateltavista oli taustallaan korkeakoulututkinto, nuorimmilla ei ollut taustallaan kuin peruskoulu ja yksi haastateltava oli käynyt lukion Ukrainassa ja mennyt heti sen jälkeen töihin
- o Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä nykyiseen opiskelupaikkaansa
- o Suurimmalla osalla haastateltavista oli haaveena jatkaa opiskelua Suomessa ammattikorkeakouluun nykyisen opintojen päätyttyä
- o Nuorimmat haastateltavat eivät olleet asiaa vielä miettineet

- o Suurin vaikeus opiskelussa on ollut kielen oppiminen
- o Suomen kielen kurssiin haastateltavat olivat yleisesti tyytyväisiä, mutta haastattelussa toivottiin ryhmäkokojen pienentämistä & puhekielen painottamista opetuksessa kirjakielen sijaan
- o Lisäksi toivottiin suomalaisten ja venäläisten opiskelijoiden tiivistä yhteistyötä & tiiviimpää kanssakäymistä suomalaisten kanssa
- o Venäläiset avustajat koettiin erittäin tärkeäksi, mutta muita tukitoimia haastateltavat eivät ole kaivanneet opiskelujen aikana
- o Haastateltavilla oli korkea opiskelumuutovaatio

"A: Isoin onkelma se kieli venäläisill e, tarvitaan enemmän puhua suomalaisten kans. Ja, mutta... joskus kun minä puhun suomalaisten kans, suomalaisisen ... minä...öö... no esimerkiksi marketissa vanha ukki puhua ja minä ei ymmärrä mitä se, varmasti se on liian öö.. nopea tai vähän erilainen kieli tai, no en tiedä, mutta joskus ihminen ymmärtää että minä olen ulkomaalainen ja puhun hitaammin ja helppo. Minä ymmärrän... no... ei ole öö.. joskus ihminen, en osaa puhua ulkomaalaisen kanssa.

H: Mm.. että puhuu liian nopeesti tai murteella tai..?

A: Joo, tai puhekielistä, koska me opiskelimme kirjakieli."

SOSIAALISET SUHTEET

- Kolmella haastateltavista oli perheenjäseniä Suomessa sekä kolmella haastateltavista oli puoliso Suomessa
- Venäjällä olevia perheenjäseniä haastateltavat näkivät keskimäärin noin 1-2kert. / vuosi, useimmiten koulun loma-aikoina
- Kaikilla haastateltavilla oli ystäviä Suomessa
- Tärkeiksi ihmisiksi koettiin perhe, ystävät ja puoliso. Heihin pidettiin yhteyttä puhelimitse sekä internetin avulla
- Kaksi haastateltavista koki yksinäisyyden tunnetta
- Huolenaiheeksi sosiaalisissa suhteissa nousi pitkät välimatkat Venäjällä asuviin läheisiin ja ystäviin
- Haastateltavat kaipasivat sosiaalista kanssa käymistä suomalaisten kanssa
- "Kyllä me opiskellaan samassa porukassa sekä opiskelujen jälkeen ihan usein tavataan asuntoloissa."

TERVEYS

- Kaikki kokivat terveytensä hyväksi Suomessa asuessa ja muutama oli parantanut terveystottumuksiaan
- Muutama haastateltavista käytti alkoholia harvakseltaan esimerkiksi juhlissa tai saunan jälkeen, mutta he eivät kokeneet käytön olevan liiallista
- Haastateltavat olivat tyytyväisiä kouluruokailuun, joka on ilmaista, terveellistä ja monipuolista
- Muutama haastateltavista oli käynyt lääkärissä ja muutama oli käynyt hammaslääkärissä

- Palvelut oli koettu yleisesti ottaen hyväksi, kielimuria ei koettu terveyspalveluiden kohdalla ongelmaksi
- Haastateltavat kokivat liikkuvansa tarpeeksi ja osa haastateltavista käyttää koulun tarjoamia harrastemahdollisuuksia
- Yksi haastateltavista koki tarvitsevansa enemmän liikuntaharrastuksia.
- Yksi haastateltavista korosti liikunnan opettajan merkitystä liikuntaharrastusten tukemisessa
- "Mä oon lopettanut tupakoinnin jo puolitoista vuotta sitten, enkä halua aloittaa uudestaan. "
- "Se oli aika mukava. Mä en huomannu edes että mun hammas poistuu."

VAPAA-AIKA

- Vapaa-ajan palveluita haastateltavilla oli muun muassa edellä mainitut liikuntapaivat
- Lisäksi osa heistä on käyttänyt paikallista kirjastoa sekä osa heistä oli käynyt elokuvissa ja Seinäjoella ostoksilla
- Haastateltavat kaipasivat kulttuuripalveluita ja muita vapaa-ajan palveluita opiskelupaikkakunnalleen
- Vaihtoehtoisesti he kaipasivat yhteisiä matkoja suomalaisten kanssa esimerkiksi elokuviin tai teatteriin

- Osa haastateltavista haluaisi mennä käymään toisella paikkakunnalla, koska etenkin nuorimmat kokevat olevansa eristyksissä
- Suurin osa haastateltavista käyttää vapaa-aikaansa suomen kielen opiskeluun
- Vapaa-aika ja liikuntaharrastukset koettiin erittäin tärkeänä omalle hyvinvoinnille
- "No kyllä se auttaa. Jos tota illan, illan jää ilman lentopallo ja sähköni niin mä uskon että mä... Olis niin tylsää. Ja se on, nytkin on tylsää. Ilman sitä se olis vielä tylsempi kuin yleensä. (naurua)"

PALVELUT

- o Haastateltavat ovat oikeutettuja vain terveys-, vapaa-ajan- ja liikuntapalveluihin
- o Palveluista haastateltavat ovat käyttäneet lääkäri-, hammaslääkäri-, kouluterveydenhoitaja-, kirjasto-, elokuvateatteri-, koulun liikuntapalvelu ja kansalaisopiston palveluja
- o Kaikki haastateltavat ovat käyneet terveystarkastuksessa. Vain muutama ei ollut käyttänyt minkäänlaisia palveluita

- o Palveluihin ollaan oltu tyytyväisiä ja haastateltavat kokevat, että palveluihin on helppo päästä ja niitä on helppo saada
- o Kieli on ollut pienenä ongelmana, mutta yksi haastateltavista mainitsi hyvänä puolena sen, että Suomessa osataan englantia
- o Haastateluista tuli ilmi, että mitä kauemmin haastateltavat ovat olleet Suomessa, sitä enemmän he ovat käyttäneet palveluita
- o Haastateltavat kokevat, että ovat saaneet apua aina kun ovat apua tarvinneet

KEHITYSEHDOTUKSET

- o Suomen kielen kurssia voisi vielä kehittää paremmin tarpeita vastaavaksi, esimerkiksi korostaa puhekielen asemaa
- o Yksi haastateltava toivoi, että suomen kielen kurssien haastavuutta lisättäisiin vuosikurssien mukaisesti ja haluaisi ruotsin kielen kurssin
- o Illanvietto mahdollisuuksia lisää opiskelupaikkakunnalle
- o Lisää kanssakäymistä suomalaisten ja venäläisten opiskelijoiden välillä
- o Yhteisiä retkiä/matkoja
- o Kulttuuripalveluita kaivattiin lisää
- o *"isoin onkelma se kieli venäläisille, tarvitaan enemmän puhua suomalaisten kans."*